

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Дипломна робота
Можливості розвитку мовлення учнів Закарпатських угорськомовних
середньоосвітніх шкіл методами драматичної педагогіки і
ситуативних ігор у процесі викладання рідної мови

Мовнуш Дора Шандорівна

Студент(ка) 5-го курсу

Спеціальність «Угорська мова і література»

Освітній рівень: спеціаліст

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол №2 від 26 вересня 2016 р.

Науковий керівник: Берегсасі А.Ф. к.ф.н. доцент

Завідувач кафедри: Ковтюк Іштван Яношович,
кандидат філологічних наук, доцент

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2017 року

Протокол № _____ / 2017

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра філології

Дипломна робота

**Можливості розвитку мовлення учнів Закарпатських угорськомовних
середньоосвітніх шкіл методами драматичної педагогіки і
ситуативних ігор у процесі викладання рідної мови**

Освітній рівень: спеціаліст

Виконала: студент(ка) 5-го курсу

спеціальності «Угорська мова і література»

Мовнуш Дора Шандорівна

Науковий керівник: Берегсасі А.Ф. к.ф.н. доцент

Рецензент: Кейс М.Ю. к.ф.н. доцент

Дудич К. І. к.ф.н. доцент

Берегове
2017

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Filológia Tanszék

**A kárpátaljai magyar tannyelvű középiskolák élőszóbeli
nyelvhasználat továbbfejlesztésének lehetőségei drámapedagógiai
módszerekkel és szituatív játékokkal az anyanyelv oktatása során**
Diplomamunka

Készítette: Mónus Dóra

V. évfolyamos magyar nyelv és irodalom
szakos hallgató

Témavezető: Beregszászi Anikó PhD

Recenzens: Kész Margit PhD

Dudics Katalin PhD

Beregszász – 2017

Зміст

I.	Вступ	8
1.	Об'єкт і мета моєї роботи.....	10
2.	Обзор літератури	10
II.	Довідкові інформації та теоретичні відомості для застосування ситуативних ігор у викладанні рідної мови на Закарпатті.....	12
1.	Реформи у викладанні рідної мови	12
2.	Реалізація реформи освіти на практиці	13
3.	Про важливість рідномовних шкіл	14
4.	Незамінні знання для результативного введення ситуативних ігор у практи	15
4.1	Про комунікативно орієнтоване викладання рідної мови.....	15
4.2	Вербальний репертуар та комунікативна компетентність	15
4.3	Адитивний метод.....	16
III.	Драматична педагогіка у процесі викладання рідної мови	17
1.	Про драматичну педагогіку	17
2.	Роль драматичної педагогіки у подальшому розвитку мовлення учнів	19
IV.	Застосування ситуативних ігор на практиці	22
1.	Збірник завдань.....	22
	5. клас.....	22
	6. клас.....	25
	7. клас.....	28
	8. клас.....	31
	9. клас.....	34
	10. клас.....	37
	11. клас.....	40
2.	Плани уроків	43
	5. клас.....	43
	6. клас.....	50
	7. клас.....	57
	8. клас.....	62
	9. клас.....	69
	10. клас.....	75

11. клас.....	84
3. План позагодинних занять.....	89
5. клас.....	89
V. Висновки	91
VI. Використана література.....	93
VII. Резюме.....	97

Tartalom

I.	Bevezetés	8
1.	Munkám tárgya és célja.....	10
2.	A szakirodalom áttekintése.....	10
II.	Háttér információk és elméleti ismeretek a szituációs játék alkalmazásához a kárpátaljai anyanyelvoktatásban.....	12
1.	Az anyanyelvoktatás reformjairól	12
2.	Az oktatásreform megvalósítása a gyakorlatban.....	13
3.	Az anyanyelvi iskola fontosságáról.....	14
4.	Elengedhetetlen ismeretek a szituációs játék gyakorlatba ültetéséhez.....	15
4.1	A kommunikáció-központú anyanyelvoktatásról.....	15
4.2	A verbális repertoár és a kommunikatív kompetencia	15
4.3	A hozzáadó szemlélet.....	16
III.	Drámapedagógia az anyanyelvoktatásban.....	17
1.	A drámapedagógiáról	17
2.	A drámapedagógia szerepe az élőlőszóbeli nyelvhasználat továbbfejlesztésében.....	19
IV.	Szituációs játékok alkalmazása a gyakorlatban	22
1.	Feladatgyűjtemény	22
	5. osztály.....	22
	6. osztály.....	25
	7. osztály.....	28
	8. osztály.....	31
	9. osztály.....	34
	10. osztály.....	37
	11. osztály.....	40
2.	Óravázlatok	43
	5. osztály.....	43
	6. osztály.....	50
	7. osztály.....	57
	8. osztály.....	62
	9. osztály.....	69
	10. osztály.....	75

11. osztály.....	84
3. Órán kívüli foglalkozás tervezete.....	89
5. osztály.....	89
V. Összefoglalás	91
VI. Felhasznált irodalom	93
VII. Ukrán nyelvű összefoglalás.....	97

I. Bevezetés

*„Egyetlen ismeret van, a többi csak toldás:
Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra.”*

(Weöres Sándor)

Benned, bennem, bennünk a létra. Weöres Sándor fogalmazza meg a bevezető sorokat a Teljesség felé című kötetében, és hogy hogyan hozható ez összefüggésbe az anyanyelvoktatással, azonnal kiderül.

Mindenki felfelé kíván haladni ezen a bizonyos létrán, da ahhoz, hogy megtehessük akár csak a legelső lépést is, elengedhetetlen a kommunikáció. Mindaddig, míg gyerekek vagyunk, magabiztosan lépünk egyik fokról a másikra, de idővel az ember képes nagyon sokáig megragadni egy-egy szinten, mert nem találja a következő kapaszkodót, elfelejti honnan indult, hová tart és milyen cél vezérli. Teljesen normális, ha időnként megállunk, és átértékeljük az utunkat. Ilyen esetekben kell, hogy a felnövekvő nemzedéknek segítséget nyújtson az otthon mellett az iskola. A megfelelő anyanyelvoktatás rengeteg esetben megkönnyítheti a felfelé haladást, persze nem ez az egyedüli befolyásoló tényező, de vitathatatlanul ez az aduász. Ahhoz, hogy az ember otthonosan mozogjon a saját anyanyelvének tárházában, jó alapokkal kell rendelkeznie, meg kell hogy legyen a létráján az összes fok, amely anyanyelvi kommunikációval kapcsolatos. Hihetetlenül sok bátorságot ad az élet számos területén, ha képesek vagyunk magabiztosan és tudatosan megszólalni különféle helyzetekben, a szituatív beszéd fejlesztése pedig egyértelműen az iskola feladata, viszont ennek a fejlesztésnek nem egyszerű a kivitelezése, de nem is lehetetlen.

A kárpátaljai anyanyelvoktatás problematikája két forrásból fakad, az egyik az időhiány, mivel grammatikai központú irányvonalat követve kell megoldani a kommunikációval kapcsolatos ismeretanyag átadását, valamint a beszédképesség fejlesztését az általános iskolai osztályokban 8-12 órában. 10-11. osztályban könnyebb dolga van az oktatóknak, hiszen a grammatikai irányvonal háttérbe szorul, de csak akkor tud eredményesen továbbfejleszteni, ha megfelelő alapot biztosít a tanulók számára az előzetes tudás. Az időhiány az egyszerűbben áthidalható kihívás. A diákok nagyon fogékonyak a beszéd tárgykörére, hiszen érzik, hogy olyan dologról van szó, ami a

mindennapok során szerves része az életüknek. Ebben a témakörben a drámapedagógia, a szerepjáték a legalkalmasabb módszer a megszilárdításra, mert az életből vett példákön alapuló szituációk irányított eljátszása megmarad a gyerekek emlékezetében, és az irodalmi alapú szituációkat is nagyon szeretik, játszva tanulnak.

Az anyanyelvoktatás nehézségének másik forrása a többnyelvű közeg. Nagyon sok probléma adódik abból, hogy a diák nem nagyon tudja, mit kezdjen ezzel a különös állapottal, ha szülei nem beszélnek az államnyelvet, ha szülőhelye magyar ajkú, és közvetlen környezetében sem találkozik az ukrán nyelvhasználattal. Nem olyan rossz a helyzet, ha az ilyen közegben szocializálódó tanuló legalább anyanyelvét tekintve szilárd alapokon áll. De mi van akkor, ha ukrán tannyelvű iskolában indul el az oktatás intézményesített útján? Számtalan példa igazolja, hogy ez a lehető legrosszabb megoldási lehetőség, amit a szülő választhat. Talán, ha sok esetben nem csak ukrán nyelvórákon találkozna a diák az államnyelv elsajátításnak lehetőségével, és anyanyelvórákon is több hangsúly kerülne a többnyelvűség elengedhetetlenségének felvázolására, a többnyelvű közeg különlegességének a megvilágítására, nem alakulna ki egyfajta belső korlát, elszigeteltség az ukrán nyelvvel kapcsolatban. Ez persze nem általános jellegű, de estenként nagyon is jellemző.

Mint azt látjuk, több szempontból is árnyalt feladat a kárpátaljai anyanyelvoktatás, de megfelelő tudással, kreativitással, innovativitással, akarással és odafigyeléssel kivételesen jól meg lehet oldani. A kommunikációval kapcsolatos ismeretek birtokosaiként egyébként is kötelességünk tökéletesíteni azokat a létrákat, melyeknél nem haladja meg képességeinket a segítségnyújtás.

1. Munkám tárgya és célja

Diplomamunkám a drámapedagógia módszereit, a szituációs játék alkalmazási lehetőségeit vizsgálja anyanyelvórán, a beszédképesség, az élőszóbeli nyelvhasználat továbbfejlesztése szempontjából. Mivel grammatikai központú az anyanyelvoktatás, viszonylag nem nagy az elméleti anyag, de annál sokszínűbb. Ötödik osztályban tizenkét óra, hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik osztályban nyolc óra foglalkozik a beszéd tárgykörével. 10-11. osztályban más a helyzet, az oktatóknak sokkal több idő áll rendelkezésére ahhoz, hogy fejlessze a tanulók nyelvhasználatát. Ahhoz, hogy hatékonyan tudjunk foglalkozni a diákokkal, jól megalapozott, jól megtervezett irányvonalat kell követni.

A tanórákra való felkészülésnél nagy segítséget nyújtanak a 2005-ös tantervek (mind a nyelvtan, mind az irodalom), valamint a tantervhez igazodó tankönyvek és segédletek. Az órák megtervezésekor semmiképp sem szabad figyelmen kívül hagyni az élőbeszéd, a szituatív nyelvhasználat és a kommunikatív kompetencia fejlesztését, szem előtt tartva a gyakorlati helyzetek alkalmazásának fontosságát, hozzáadó szemléletben.

Munkám két részre osztható. Az első rész a kárpátaljai nyelvi valóságból merítkező anyanyelvoktatás elméleti hátterét boncolgatja. Rövid áttekintés az évekkel ezelőtt kezdődő oktatásreformtól a szituációs játék alkalmazásának fontosságáig. A második egy gyakorlati rész, mely hét óravázlatot, feladatokat valamint egy vetélkedőt foglal magába. A gyakorlati rész célja a drámapedagógiai módszerek azon belül a szituációs játék alkalmazási lehetőségeinek feltérképezése a kommunikációval, nyelvi stílusokkal és retorikával kapcsolatos témákat alapul véve.

2. A szakirodalom áttekintése

Ahhoz, hogy el tudjak indulni a témában először is meg kellett vizsgálnom a 2005-ös általános és középiskolai tanterveket a beszéd tárgykörét illetően (lásd Magyar nyelv 2005 és Irodalom 2005). Ezek után a tankönyvek tanulmányozása következett, hiszen az óravázlatok elméleti része a tankönyvbe foglaltakon alapszik (Braun–Zékány–Kovács-Burkus 2013, Braun–Zékány–Kovács-Burkus 2014, Braun–Zékány–Kovács-Burkus 2015, Perdukné 2008, Perdukné–Braun 2009, Beregszászi 2010, Beregszászi 2011.). Nagy segítségemre volt Beregszászi Anikó A lehetetlent lehetni című tantárgy pedagógiai útmutatója és feladatgyűjteménye (Beregszászi 2012), valamint további kárpátaljai

nyelvhasználattal és anyanyelvoktatással kapcsolatos kiadványokban megjelent tanulmányai, publikációi. Hasznos információkat gyűjtöttem a Csernicskó István által szerkesztett *Megtart a szóból* (Csernicskó szerk. 2010) és az ugyancsak általa szerkesztett *A mi szavunk járásából* (Csernicskó szerk. 2003), továbbá *A magyar nyelv könyvéből*, mely Adamikné Jászó Anna szerkesztésében jelent meg (A. Jászó Anna szerk. 1995). Felhasználtam különféle nyelvhasználati útmutatókat is. A drámapedagógiai áttekintés létrehozásához többek között Debreczeni Tibor, Vancsuráné Sárközi Angéla, Lipták Ildikó és Kaposi László tanulmányait használtam fel (Vancsuráné 2011, Dereczeni, Lipták 2008).

Mindezek mellett az befolyásolta nagymértékben diplomamunkámat, hogy öt éve saját bőrömmön tapasztalom, milyen az, mikor megalapozott tudással hozzáadó szemléletben, gyakorlati helyzetekre koncentrálni folyik az anyanyelvoktatás. Nem mindenki tanulhat arról, ami érdekli őt azoktól, a személyektől, akik szakirodalmat is biztosítanak a saját tudományterületükhöz, és gyakorlatban is megvalósítják mindazt, amit elméletben lefektetnek. A témával kapcsolatos előismereteimet a főiskola magyar tanszékének ezúton is köszönöm.

II. Háttér információk és elméleti ismeretek a szituációs játék alkalmazásához a kárpátaljai anyanyelvoktatásban

*„Az ember nem érhet célt, ha nem teremt magának
szilárd alapot, amelyen biztos lábbal áll;”*

(Gogol)

1. Az anyanyelvoktatás reformjairól

Az 1990-es években egyre világosabbá vált, hogy az anyanyelvoktatás újraértelmezésre szorul. Ahhoz, hogy ez a felismerés tudományosan is bizonyossá legyen, különféle kutatásokra volt szükség. Ami talán elindította a kárpátaljai magyar nyelvhasználat széleskörű, részletekbe bocsátkozó feltérképezését, az egy 1995-ös vizsgálat volt, mely a magyar nyelv tantervekre és tankönyvekre irányult. Az eredmények azt mutatták, hogy az akkori anyanyelvoktatás nem fordított kellő figyelmet a kárpátaljai nyelvhasználat értékes sajátosságainak ismertetésére és az additív (hozzáadó) szemlélet helyett sokkal inkább a szubtraktív (felcserélő) módszert alkalmazta. Olyan tantervekre és tankönyvekre volt szükség, melyek igyekeznek felhívni a figyelmet a kommunikatív kompetencia és a beszédképesség fejlesztése mellett arra is, hogy nincs és soha nem is lesz homogén, minden szempontból egységes nyelv a világon, mivel a nyelv heterogén és minden nyelvi elemnek, változatnak megvan a maga helye, értéke és társas jelentése, épp ezért indokolt az additív módszer alkalmazása.

1996 és 2003 között öt jelentős kárpátaljai nyelvhasználatra irányuló kutatásra került sor, ezek a következők voltak: RSS vizsgálat 1996, Iskola 2000, Ügynök 2000, Mozaik 2001, Rétegződés 2003. A kutatások kivitelezésében nagy szerepet játszott Csernicskó István, Beregszászi Anikó, Márku Anita, Karmacsi Zoltán és Hires-László Kornélia közreműködése. Munkásságuk mind a mai napig elengedhetetlen. (Csernicskó szerk. 2003.)

2. Az oktatásreform megvalósítása a gyakorlatban

A reform teljes szemléletváltásra törekedett az anyanyelvoktatásban. Beregszászi Anikó A lehetetlent lehetni c. tantárgy-pedagógiai útmutatójában a következőképp foglalja össze az anyanyelvoktatás újraértelmezésének céljait, azaz, hogy mi helyett mire van szükség:

- felcserélő helyett hozzáadó szemlélet alkalmazására
- egynormájúság helyett a nyelvi változatosság tényére építő tantárgy-pedagógiai stratégiára,
- a kárpátaljai magyar nyelvhasználat valós lehetőségeinek és elemeinek a figyelembe vételére az oktatás során,
- a kétnyelvűségnek és összes nyelvi velejárájának mint természetes állapotnak az elfogadására és megjelenítésére az oktatásban,
- hozzáadó szemlélet alkalmazására a nyelvi jelenségek megítélésében,
- a valós élethelyzetekben hasznosítható nyelvi tudás közvetítésére kommunikációközpontú oktatás segítségével. (Beregszászi 2012:12)

Az oktatásreform nem egyik napról a másikra valósult meg, egy hosszadalmas, jól megtervezett, mindmáig tartó folyamatról van szó. Tudományos nyelvészeti alap kutatások előzték meg a váltást a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán valamint a Hodinka Antal Intézetben. Magyar szakos tanárképzés folyik az intézményben, ahol a diákok a hozzáadó szemlélet jegyében sajátítják el az elméleti tudást, tantervek, tankönyvek, módszertani útmutatók és oktatási segédletek készültek/készülnek az új szemléletben, melyek nélkül nekem sem lett volna lehetőségem szerepjátékkal és beszédképesség fejlesztéssel foglalkozni. A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség és a Kárpátaljai Magyar Főiskola annak érdekében is igyekszik mindent megtenni, hogy azok a gyakorló oktatók is felismerjék a hozzáadó szemlélet eredményességét, akik nem találkoztak ezzel a módszerrel tanulmányaik során. Az intézmény konferenciákat és továbbképzéseket szervez, ahol lehetőség nyílik az informálódásra.

A tanterv, ami alapján a szemléletet figyelembevevő tankönyvek születtek, 2005-ben készült el az ország magyar tannyelvű iskolái számára, az Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma által kiírt pályázatra, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség képviselőjében munkálkodó nyelvészek, irodalmárok és gyakorló tanárok együttműködésének

köszönhetően. (Beregszászi 2012:14-15) Ez a tanterv azért sikeres, mert nem csak a nyelvtan tárgykörével kíván foglalkozni, hanem órákat ad a beszéd tárgykörével kapcsolatos ismeretek, valamint a szociokulturális tudnivalók elsajátíttatására is, és ha a tankönyvek a tantervhez igazodnak, akkor remélhetőleg az oktatók is ezt az útmutatást fogják követni, azt a szemléletet közvetítve, mely a kiadványok fő irányvonala.

3. Az anyanyelvi iskola fontosságáról

Az ember személyiségének, szellemiségének, értelmének, beszédképességének identitásának és napestig sorolhatnánk, még mijének a fejlődéséhez elengedhetetlen az anyanyelvi iskola. Persze Kárpátalján nem egyszerű feladat a tannyelv választás, de ha a szülő alaposan átgondolja a dolgot, és magyar anyanyelvű gyermeke előrehaladását kívánja szem előtt tartani, akkor az anyanyelvi iskola a legmegfelelőbb döntés. Rengeteg szempontot figyelembe kell vennie ahhoz, hogy meggyőződjön választása helyességéről, de nem hagyatkozhat csak saját meglátásaira. Csernicskó István és Göncz Lajos 2009-ben megjelent tannyelv választási útmutatója (Csernicskó–Göncz 2009) nagy segítséget nyújt ebben a kérdésben. Csernicskó István az útmutatóban nagyon találóan a mélyvízhez hasonlítja az ukrán tannyelvű iskolát, ahová úgy kerül be a magyar ajkú gyerek, hogy ukránanyanyelvű diáktársaival ellentétben még nem tud úszni, de már elvárják tőle, hogy lépést tartson velük, és ez a kétségbeesett utolérési kísérlet egyértelműen kudarcra van ítélve. Félreértés ne essék, vannak olyan kivételes képességekkel rendelkező diákok, akik tökéletesen megállják a helyüket ebben a helyzetben, de a számuk elenyésző az átlaghoz képest, és ők minden bizonnyal a magyar tannyelvű intézményben is hasonló eredményeket produkálnának.

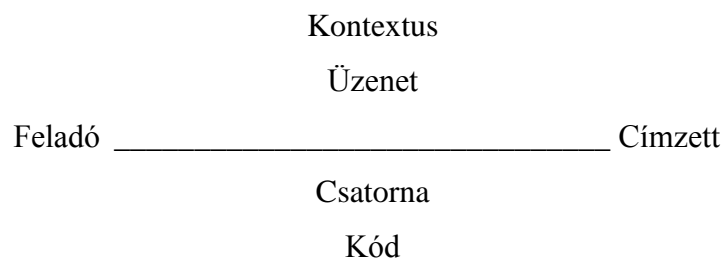
A választást illetően nem elhanyagolható szempont az identitás sem. Egyszerűbb a helyzet abban az esetben, ha az egyén közvetlen környezete magyar, és sokkal árnyaltabb akkor, ha a gyerek szülei nem ugyanazon nyelvet tekintik anyanyelvüknek. Ilyenkor könnyen kialakulhat a nemzeti identitás hiánya vagy zavara, és ez a későbbiekben erősen beárnyékolhatja a gyerek önmegvalósítását. A szülőnek fokozottan figyelnie kell arra, hogy ez ne következzen be. Ahhoz, hogy gyermeke esélyt kapjon arra, hogy önmagához képest a lehető legjobb eredményeket érje el, rendkívül fontos, hogy saját anyanyelvén szerezzon ismereteket különféle tantárgyakról, kultúráról, hagyományról, történelmi múltjáról, önmagáról, egyszóval mindenről (Csernicskó szerk. 2010: 62-72).

4. Elengedhetetlen ismeretek a szituációs játék gyakorlatba ültetéséhez

4.1 A kommunikáció-központú anyanyelvoktatásról

A kommunikáció életünk szerves részét képezi születésünktől fogva. Nem csoda, ha felmerül a kérdés, hogy miért van szükség kommunikáció-központú anyanyelvoktatásra, ha életünk kezdetétől kommunikálunk. Igen ám, csak hogy egy-egy beszédhelyzetben sokszor nem jön ösztönösen a helyénvaló kommunikációs megoldás, az ilyen helyzeteket kell megelőznie a megfelelő szemléletű anyanyelvoktatás, hiszen nincs jobb helyszín a kommunikációs készségek, valamint a szituatív beszéd fejlesztésére, mint az iskola. (A. Jászó szerk. 1995:10)

A kommunikáció eszköze a társadalom tagjainak egymással való érintkezését szolgáló nyelv. Ahhoz, hogy nyelvi kommunikáció jöhessen létre, legalább két emberre van szükség, egy feladóra és egy címzetre, a személyeken kívül elengedhetetlen a kontextus, azaz a valóság, a valóság tényei, a csatorna, azaz a közvetítő közeg, az üzenet és a kód, azaz az elhangzó beszéd és a nyelv. Romann Jacobson a következőképp ábrázolja az imént leírt kommunikációs folyamatot (A Jászó szerk. 1995:11):

4.2 A verbális repertoár és a kommunikatív kompetencia

A verbális repertoár a kommunikációs lehetőségek tárháza, készlet egy adott közösség által használt nyelvek, nyelvváltozatok, stílusváltozók kódjátzmájához. A játék milyensége a beszélő kommunikatív kompetenciájától függ.

A most következő tudományos megfogalmazásokat Beregszászi Anikó tantárgypedagógiai útmutatójából idézem (Beregszászi 2012: 26-27):

„Nyelvi repertoáron egy közösség szociálisan szignifikáns interakcióiban a közösség tagjai számára rendelkezésre álló nyelvi források összességét értjük. A nyelvi források magukba foglalják mindazon nyelveket, nyelvváltozatok, regisztereket, stílusokat és nyelvfordulatokat, amelyek a csoport beszédében vagy más kommunikációs modalitásaiban (pl. írásban) előfordulnak”(Susan Gal 1987: 286).

„A kifejezés azoknak a nyelvi változatoknak az összességét jelöli, amelyek egy beszélő- közösség számára hozzáférhetők. A kódkészlet különböző stílusváltozatokat tartalmaz, de kétdialektusú (...) vagy diglosszikus (...) közösségekben tartalmazhat különböző dialektusokat is, többnyelvű (...) közösségekben pedig különböző nyelveket”(Trudgill 1997: 36–37).

A beszélők a verbális repertoár elemei közül a helyzetnek, partnernek stb. megfelelően választanak kommunikatív kompetenciájuk alapján. A kommunikatív kompetencia a nyelvhasználat helyénvalóságának ismerete (Beregzászi Hymes (1975) és Trudgill (1997: 38) nyomán 2012:27).

A kommunikatív kompetencia a szituatív beszéd alapja, egy választást befolyásoló fejleszthető rutin.

Csرنicskó István így ír a kommunikatív kompetenciáról az általa szerkesztett *Megtart a szóban* (Csernicskó 2010:98):

„A kommunikatív kompetencia az a tudásunk, amely révén képesek vagyunk azoknak az íratlan szabályoknak megfelelően beszélni, nyelvet választani, amelyek a mi közösségünkben elfogadottak, megszokottak. Hiába tudunk ugyanis beszélni egy nyelven (azáltal, hogy ismerjük az adott nyelv alapvető grammatikai szabályait, szókészletének egy részét, hangrendszerét), ha nem tudjuk, hogyan kell *beszélgetni*, (azaz nyelvileg viselkedni) egy konkrét helyzetben, nagyobb hibát vétünk, mintha rosszul ragoznánk egy szót.”

4.3 A hozzáadó szemlélet

Nagyon fontos, hogy az oktatásban a diák nyelvi otthonosságérzete ne sérüljön, hanem még szilárdabbá valljon, hiszen ez az érzet nagy szerepet játszik az identitás kialakulásában, a későbbiekben az önmegvalósításban, sőt a nyelvmegtartásban is kárpátaljai viszonylatban. Hogy a szilárdabbá tétel sikerüljön egyértelműen hozzáadó (additív) szemléletet kell alkalmazni a felcserélő (szubtraktív) helyett.

A hozzáadó szemlélet a köznyelv, a beszédben megjelenő nyelvjárási változók mellé kívánja megtanítani az irodalmi nyelvet, a standardot, még változatosabbá téve ezzel a diák verbális repertoárját. A módszer gyakorlati alkalmazásához nyújtanak óriási segítséget a szituációs játékok. Ezeknek a játékoknak alapvetően két fajtáját különböztetjük meg: az egyik a hétköznapi szituációhoz köthető, a másik az irodalmi alapú. Mindkét típus rendkívül alkalmas a szituatív beszéd kialakításához, hiszen ezek a feladatok játékosan, szórakoztatóan nevelnek, oktatnak. Ez a módszer mindenképp gyakorlati alkalmazást kíván, hiszen a hozzáadó szemlélet gyakorlati felhasználásának egyik legkreatívabb és leghatékonyabb eljárása.

III. Drámapedagógia az anyanyelvoktatásban

*valami érzést gyönyörűt, szépet
valami hangot valami képet
napfény ecsetje napsugár húrja
valami újat valamit újra
valami ősit valami égit
valami hősit valami régít
valami földit valami gyarlót
fagyöngyöt vágó
holdsugár-sarlót
(Kátpáti Tibor)*

1. A drámapedagógiáról

Az ember útja során az élet által tanulhat legtöbbet magáról az életről, ahhoz, hogy ez a koncepció az oktatásban is irányvonal lehessen elengedhetetlen a drámapedagógia. A drámapedagógia a reformpedagógiai irányzatok egyik ágzatának is tekinthető, mely művészetpedagógiai módszeregyüttesek segítségével teheti változatosabbá, szerteágazóbbá az oktatást.

A drámapedagógia az 1970-es évek elején kezdett beszivárogni a magyarországi anyanyelvoktatásba. Eleinte elsősorban a gyermek- és diákszínjátszó csoportok munkájában továbbá dramatikus foglalkozásokon kapott teret. Az iskolai oktatásban eleinte irodalom és a történelem valamint az idegen nyelvi órákon alkalmazták a módszert. A drámapedagógia Magyarországon történő megszilárdítása a kezdetekben

Mezei Éva és Debreczeni Tibor, később Debreczeni és Gabnai Katalin nevéhez fűződik. Fordulópont a drámapedagógia magyarországi történetében: David Davis angol drámaprofesszor 1991-es fóti kurzusa. A kurzus után a magyarországi drámapedagógusok egyre nagyobb rálátással rendelkeztek a drámatanítás külföldi szakirodalmára és pedagógiai gyakorlatára. A külföldi hatások közül egyértelműen az angol tekinthető a legjelentősebbnek. 1992-ben szakemberek egy kisebb csapatának közös erőfeszítéssel sikerül megalkotni a magyar terminológia alapjait, Kaposi László szerkesztői és szervezői, valamint Szauder Erik fordítói és szakírói tevékenységének eredményeként sorozatban jelentek meg szakkönyvek és fontos tanulmányok fordításai. A közvetlenül Angliában szerzett tapasztalatok a magyar drámapedagógusok egy jelentős körének módszertani gondolkodására is nagy hatással voltak. (drama.hu) Kárpátalján a '90-es évek elején diákszínjászok között tapasztalhatták a tanulók közvetett módon a drámapedagógia hatásait. Vidnyánszky Éva több éven keresztül nevelte emberségre és életre a Nagymuzsalyban és a környező falvakban élő színjátszás felé érdeklődést mutató gyerekeket a „Ficseri” Gyermekstúdió keretein belül. Bár nem volt szakavatott drámapedagógus, módszerei mégis a drámapedagógia módszereivel hozhatóak összefüggésbe.

Kaposi László így ír a dráma fogalomról:

„A dráma olyan csoportos játéktevékenység, amelynek során képzeletbeli (fiktív) világot építenek fel, ebbe a képzeletbeli világba a résztvevők szereplőként vonódnak be, a fiktív világon belül valós problémákkal találkoznak, s ebből valós tudásra és tapasztalatra tesznek szert.” (Lipták szerk. 2008:2)

Jonothan Neelands a következőképp foglalja össze a drámapedagógia lényegét:

„a dráma gyakorlati, azonnali visszajelzést biztosító tevékenység, mely bevonja az érzelmeket és az intellektust is (azt keresi, hogyan kapcsolhatók össze a személyes és intuitív tartalmak a tudományos megközelítéssel). A dráma a cselekvést mint dimenziót emeli be az osztálytermi munkába azáltal, hogy a tanulást a téridő-személyek hármasságának megszerkesztett alkalmazásán keresztül valósítják meg...” (Neelands 1994:13)

Debreczeni Tibornál ezt olvashatjuk:

Tudjuk, hogy a reformpedagógiákat a század elején a nyugati polgári demokráciákban társadalmi szemléletváltás hozta létre, s hogy ezeket jelentősen befolyásolták az új tudományos felismerések, amelyek a pszichológiában, a szociológiában és a biológiában születtek. Ez azt is jelentette, hogy a pedagógia gyakorlatában új megvilágításba került a

nevelés alanya, a gyerek és az ifjú, a gyerek világához való kapcsolódás, a tanár-diák és a gyerek-szülő viszony is. A drámapedagógiában a nonverbális és verbális kommunikációs és interakciós gyakorlatok, a különféle érzékelő játékok, az önmagunk és mások megismerésére irányuló rögtönzések, etűdök bírnak jelentős szereppel. Ám az említettek mellett felfedezhetjük a folklór (gyermekjátékok, dramatikus népszokások) és a társzművészetek (Kodály- és Orff-módszer, báb-animáció) hatását éppúgy, mint a XX. századi kultúra új kifejezési formáiból a filmet, diafilmet, a rádiójátékot, a scifit, a krimit, az írott és az elektronikus sajtó műfajait. És ott van a drámapedagógiában, a többi reformirányzattól megkülönböztetetten, a színházművészet, a színjátékalkotás szinte valamennyi eszköze, eleme. Az író-dramaturg munkamódszerének jelenlétére utalunk elsőként. Ha rövidke gyakorlatokból valamiféle pedagógiai szándék érvényesítése érdekében megkomponálunk egy drámaórát, a szerkesztés dramaturgiai törvényszerűségeinek figyelembe vételével járunk el. És az író drámaépítő kompozíciós technikáját alkalmazzuk, amikor például egy konfliktushelyzet előzményeinek feltárása és a probléma megoldása a célunk. A jártasabb szakember könnyen felismeri a drámapedagógia egyes eljárásaiban a különféle műfajok és stílusok meglétét. Ám a rendező eszközei is felfedezhetőek, főként az angol iskola egyes irányzatait követő gyakorlatokban, és a színészi jelenlét is, amikor a tanár szerepbe lép, hogy játékbeli helyzetből irányítsa tanítványai munkáját. (Debreczeni: 5-6)

2. A drámapedagógia szerepe az élőszóbeli nyelvhasználat továbbfejlesztésében

Kevés olyan oktatási módszer létezik, amely során a tanuló „eggyel a valóság előtt” tapasztalhat fiktív élethelyzeteket a saját bőrén. Az ilyen oktatási módszerek közé sorolhatjuk a drámapedagógiát is, melynek rengeteg pozitív hozadéka bizonyított és nem elhanyagolható szereppel bír az élőszóbeli nyelvhasználat fejlesztésében is, hiszen mikor az oktató drámapedagógia módszerekkel dolgozik, az esetek nagy részében beszélteti a tanulókat, mégpedig szituatív módon.

A drámapedagógia egyik definíciója: a személyiségfejlesztés módszere, melynek során a cselekvő ember ismeretei, képességei, társas kapcsolatai a nevelő által irányított és a társakkal végzett drámajátékok és drámakonvenciók által fejlődnek. Minden olyan

játékos emberi megnyilvánulás, amelyben a dramatikus folyamat megjelenik. Eszközei az emberi képességek, az adott nyelv, test, tér, idő. Alapja a szervezett emberi cselekvés. A drámajáték gyűjtő fogalom, játékok összessége: képességeket és készségeket fejlesztő gyakorlatok, melyek szerepvállalást, társas együtt működést, vagy rögtönzést, színjátékot, színjátszást, igényelnek. (Vancsuráné, 2011:14)

Nézzük Gavin Bolton négyes felosztását ahhoz, hogy világosabbá váljon, milyen módszerek közül válogathat a drámapedagógiai feladatokat alkalmazni kívánó oktató. A legtöbb feladattípus lehetőséget biztosít az élőszóbeli nyelvhasználat továbbfejlesztésére additív szemléletben.

A típus: Gyakorlatok

- közvetlen tapasztalatszerzés
- dramatikus készségfejlesztés
- helyzetgyakorlatok
- játékok
- egyéb művészeti formanyelvek bevonása

A gyakorlat rövidtávú, gyakran törekszik lezártásra, ismételhető, instrukcióalapú tevékenység.

B típus: Dramatikus játék

- alapértékei: folyamatosság, formálhatóság, spontaneitás
- az idetartozó tevékenységnek három összetevő eleme van: az eseménysor (cselekmény), meghatározott hely és szereplők, valamint energiaforrása a motiváció, avagy az érdeklődés középpontjában álló kérdésfelvetés

- a tevékenység nem ismételhető mindig
- kiscsoportos tevékenységi forma
- az akció intenzív átélés nyomán jelenik meg, idéződik fel
- nem feltétel az érzelmek és a koncentráció magas szintje
- nagy szabadságot ad az egyéni kreativitásnak

C típus: Színház

A hétköznapi drámatanításban részlegesen van jelen a színházi alkotómunka és a művészi produkció létrehozásának folyamata.

Főbb jellemzői:

- a szöveg és az akció egyértelműsége
- a színházi formanyelv használata
- megjelenítési készségek használata, alkotás létrehozása

- a végső produktum fontossága

D típus: Komplex vagy tanítási dráma

A tanítási dráma fő célja, hogy magunkat más szemszögéből lássuk. A gondolkodás megváltozásának elérése érdekében az előzőekben felsorolt típusokat tudatosan ötvöző drámaforma.

A dráma középpontja a fókusz, vagyis az a probléma, ami a szituáció mozgatórugója. A dráma két fókusszal dolgozik: az egyik a nevelési fókusz, másik a dramatikus fókusz. Az előző a tanítási céllal egyezik meg, utóbbi pedig olyan kérdés, amelyben megélhetővé válik egy élethelyzet. A drámában a motiváló erő a feszültség, vagyis a megoldandó probléma. A dráma létrejötté a gyermeki „mintha” játékból ered, az átélés és a tanulás eszköze a dráma konvencióival valósul meg. A konvenció munkaforma, az a mód, amivel az adott problémát vizsgáljuk. Drámakonvenciót a tanítási dráma, illetve a dramatikus játék során alkalmazunk. A pszichés biztonság érdekében a drámában a szerep és a szituáció mindig képzeletbeli kell maradjon.

A drámapedagógiai módszerek segítségével az oktató egy „fagyöngyöt vágó holdsugársarlót” ad tanulói kezébe, amely képzeletbeli csodafogalom segítségével a tanuló különleges színezetben értelmezheti a világot és gyűjtögetheti az életet már az oktatás keretein belül is. (Vancsuráné, 2011:15-16)

IV. Szituációs játékok alkalmazása a gyakorlatban

*„...ha az embert olyannak vesszük, amilyen,
tulajdonképpen rosszabbá tesszük.
De ha olyannak vesszük, amilyennek lennie kell,
akkor azzá tesszük őt, amivé lehetne.”*
(Goethe)

1. Feladatgyűjtemény

5. osztály

1. Egyperces beszéd
Fogalmazd meg néhány mondatban, mi fog a leginkább hiányozni a nyári szünidőből. Beszélj arról is, hogy ha megismételhetnél egy vakációs napot, akkor melyikre esne a választásod és miért! Figyelj arra, hogy mondanivalód ne haladja meg az egy percet!
2. Képzeld el, hogy a padtársad régi ismerősöd, ezer éve nem láttátok egymást. Mindketten kíváncsiak vagytok arra, hogy a másik hogyan töltötte a nyarat. Beszéljétek meg az előző feladatban megfogalmazott információkat, odafigyelve a párbeszéd sajátosságaira!
3. Lekésted az iskolabuszt, és lemerült a telefonod. Nem tudod, mikor jön a következő megfelelő járat. Hogyan kérsz segítséget, ha:
 - a) egy idős hölgy áll a buszmegállóban
 - b) egy idősebb diák közeledik feléd
 - c) egy ukrán anyanyelvű személy várakozik a megállóban
 - d) az egyik tanárod sétál a megálló környékén
4. Készítsd el kedvenc meséd vázlatát, és ezt követően oszd meg társaiddal a vázlatból kiindulva a történet tartalmát!

5. Gondolkodj el azon, mi volt eddigi életed egyik legszebb, legkedvesebb, legkalandosabb, leghajmeresztőbb, vagy legviccesebb története. Írj elbeszélést az élményről, és próbáld meg elmondani betartva a közlésfajta szabályszerűségeit!
6. Képzeld magad János Vitéz helyébe. Vajon milyennek látta ő az őszt az 1800-as években Iluska nélkül, magányosan? Gondolataidat írd le, betartva a leírás sajátosságait!
7. Még mindig János Vitéz vagy. Nagy búslakodásodban összetalálkozol Petőfi Sándorral, és lehetőség nyílik kérdezni a sorsod további alakulásáról. Összesen három kérdést tehetsz fel, de azt nem kérdezheted meg, miként végződik az elbeszélő költemény. A válaszok elhangzása után kifejezheted tetszésedet, vagy hangot adhatsz elégedetlenségnek, betartva az értekezés követelményeit! *Petőfit mindenképp az oktató vállalja magára, vagy egy olyan diák, aki társait megelőzve olvasta el a művet. A lányok Iluska személyével is azonosulhatnak.*

8. Spontán szövegszerkesztés

Ez a feladat négy-öt önként jelentkezőt igényel. A diákok egymás közt beszéljék meg a sorrendet. A diákoknak közösen kell összehozniuk egy szöveget, a témára vonatkozó előzetes megbeszélés nélkül. Az első diák feladata viszonylag egyszerű, neki kell megfogalmaznia a bevezetést. A többiek egy diák kivételével a tárgyalásért felelnek, betartva a sorrendet. Az utolsó diák gondolatai zárják a fogalmazást. Mindegyik önként jelentkező önállóan dönti el, mikor fejezi be a rábízott szövegrészlet improvizatív szerkesztését. Miután a szöveg elkészül, az osztály tartalmilag és formailag egyaránt értékeli azt. *Az oktató megadhat egy témát kiindulásnak, ha így látja jónak, de a feladat érdekesebb, ha véletlenre bízuk a fogalmazás tárgyát.*

9. Képzeld el, hogy te vagy a három kívánság című mese azon hőse, akinek az orrához nőtt a kolbász. A harmadik kívánságodat annak idején nem a legmegfelelőbbben alkalmaztad, és már évek óta az orrodon éktelenkedik az a kolbász, ráadásul soha nem romlik meg. Ha a feleséged levág belőle egy darabot a vacsorához, azon nyomban visszánő. Csoda folytán találkozol a tündérral. Szóba elegyedsz vele, és a beszélgetés során meg kell győzd őt arról, hogy megérdemled a szabadságot! A tündér csak akkor tesz csodát, ha megfelelőek az érveid. *Az oktató jelzi a tündért alakító diáknak, hogy mikor „tehet csodát”.*

10. Képzeljétek magatokat A kiskakas gyémánt fél krajcárja című mesébe, a kiskakas szerepébe. Írjatok levelet a török császárnak, arról, hogy mennyire felháborít titeket a gonoszsága. Számoljatok be leveletekben a neki köszönhető sérelmeitekről is. A levelet olvassátok fel osztálytársaitok előtt, minél színesebben, kifejezőbben előadva.
11. Édesanyád megkér, hogy iskola után vigyél Róza néninek két liter tejet. Elmész Róza néni házához, de ő épp nincs otthon. A tejet a kapun belülre akasztod, és mivel még nálad van az iskolatáskád, kitalárod, hogy üzenetet hagysz a postaládában. Mit írsz a lapra Róza néninek? A levelet a táblánál fogalmazd meg!
12. Képzeld el, hogy harminc év körüli orvos/orvosnő vagy. Van feleséged/férjed, gyerekeid, szeretnek a betegeid, jó kapcsolatot ápolsz a szüleiddel és társad szüleivel is, nagyon nagy a baráti köröd, és van néhány ellenséged is, de a számuk elenyésző. Foglald táblázatba, ki hogyan szólít a téged körülvevő emberek közül. A feladat elvégzéséhez találj ki magadnak egy nevet.
13. Írj elbeszélést a következő vázlat alapján!
- Reménytelen szerelem első látásra
 - A királylány gazdagsága és Mihály szegénysége
 - A gonosz király
 - Az elszánt Mihály
 - A lehetetlen feladat
 - Váratlan meglepetés, mesés gazdagság
 - Pálfordulás. A király jószívú lesz
14. Fogalmazz meg egy leírást az elbeszélésben szereplő Mihályról! Elképzeléseidet oszd meg padtársaddal!
15. Alkossatok öt-hat fős csoportokat, és játsszátok el Mihály történetét. Beszéljétek meg egymás közt a szereposztást. Új szereplőket is kieszelhettek!

6. osztály

1. Próbáld meg osztálytársaid tudtára hozni szavak nélkül, hogy:

- otthon hagytad a tankönyved
- a kedvenc színed a sárga
- szereted a nyarat
- nem tudsz úszni

2. Képzeld el, hogy tanár vagy és szülőértekezletet tartasz az osztályodban az év végi kirándulásról. Osztálytársaidat a játék erejéig tekintsd felnőtteknek! A diákok közreműködhetnek, tehetnek fel kérdéseket.

3. Egy talk-show műsorvezetője vagy.

- A világ legtehetősebb embere a vendéged, arról beszélgettek, hogyan tett szert hatalmas vagyoni és mit javasol a nézőknek a siker érdekében.
- A világ legokosabb embere a vendéged, arról beszélgettek, hogyan tett szert hatalmas tudásra, megkéred, hogy árulja el nézőknek, mi a titka.
- A világ legszegényebb embere a vendéged, arról beszélgettek, hogyan vesztette el a vagyonát, megkérded, mit szeretne tenni a felemelkedés érdekében.

4. Nyersz egy kéthetes Karib-tengeri nyaralást. Telefonon értesítenek, a beszélgetés után mindenképp megszeretnéd osztani a nagy hírt valakivel, ezért felhívod:

- édesanyádat
- legjobb barátodat/barátnődet
- egyik tanárodat
- azt/azokat a személyeket, akiket magaddal szeretnél vinni

5. Fűzzétek tovább a történetet, úgy hogy eljátsszátok a szereplőket:

Endre és Beáta nagyon jó barátok voltak, de már gyerekkoruk óta nem látták egymást, mert Endre és a családja Magyarországra költözött. Húsz év telt el, és a véletlen újra összehozta őket. Egy vonaton futottak össze. Endre iskolaigazgató, Beáta pedig tanárnő lett, de még nem talált állást...

6. Készítsd el a szöveghez a tárgyalást és oszd meg osztálytársaiddal, odafigyelve a kifejező olvasás követelményeire!

Lassan érkezett meg az ősz. Frici a fecske úgy hitte, nem fog véget érni a nyár, ezért nem indult társaival melegebb égtájakra.

(...)

A fecskék nagyon örültek, mikor viszont látták Fricit, először voltak igazán hálásak az embereknek.

7. Te vagy Kőműves Kelemenné. Írd meg saját védőbeszédet, és add elő osztálytársaidnak!

8. Fogalmazzatok meg, hogyan befolyásolja az internet a mindennapjaitokat, beszéljeteK arról is, mi az, ami pozitív, és mi az, ami negatív a világhálóban!

9. Találjátok ki a történet elejét az utolsó mondat alapján: István hosszas várakozás után hazament, és egy levelet talált a postaládájában, ami mindent megmagyarázott. Elképzeléseiteket osszátok meg osztálytársaitokkal!

10. Képzeld magad Lúdas Matyi helyébe és számolj be édesanyádnak a kalandjaidról! A diák kap felkészülési időt.

11. Négy jelentkezőt igényel ez a feladat.

KépzeljéteK magatokat a tavasz a nyár az ősz és a tél helyébe! EgyezeteK meg abban, hogy ki melyik évszakot képviseli, és beszélgeteteK az időjárásról!

12. FogalmazzateK meg személyre szabott példázateK a szeretetről osztálytársaitoknak, tanáraitoknak és szüleiteKnek! Az osztálytársaitoknak szóló példázateK gyűjtséteK össze egy kalapba, húzzateK belőle egy-egy lapot, és próbáljátok meg kitalálni melykötök írhatta! VálasztásoteK indokoljátok!

13. Gondoljátok végig mi történt veleteK a mai nap folyamán! Próbáljátok meg elmondani:

- szomjasan
- fázva

- álmosan
- nagyon éhesen
- futás közbe.

14. Te vagy Toldi Miklós. Felkeresed Arany Jánost, és megköszönöd neki, hogy életrajzod tanulmányozása után egy elbeszélő költeményt épített személyed köré!

15. Képzeld magad valamilyen ismert mesehős vagy kitalált irodalmi esetleg filmben szereplő karakter helyébe! Válassz valakit osztálytársaid közül, és próbáld meg körülírni magad, azonosulva az általad választott figura személyével! Ha osztálytársad felfedi kiléted, ő folytatja a játékot. Figyelj a megszólításokra, és karakteredből kiindulva fogalmazd meg mondanivalódat!

16. Jelenítsétek meg a kommunikációs modellt úgy, hogy a kommunikációs modellről beszéltek a betöltött szerepeteknek megfelelően, helyes sorrendben!

7. osztály

1. Alkoss véleményt a televíziózásról! Fogalmazd meg, szerinted miért kapta a készülék az elektromos pásztor elnevezést! Mit gondolsz, pozitív, vagy negatív ez a jelző?
2. Öcséddel/húgoddal ellátogattok az állatkertbe. A szituáció eljátszása előtt beszéljétek meg melykőtök lesz az idősebb. A nagyobbik testvér röviden mutassa be a kisebbiknek az állatokat!
3. Nem érted a matematika házi feladatot. Segítséget kérsz a megoldáshoz:
 - édesanyádtól
 - nővéredtől/bátyádtól
 - az osztály legjobb matekosától
 - tanárnődtől
 - egy világhírű matematikustól
4. Üzenetben értesítenek arról, hogy első lettél egy megmérettetésen, ami neked nagyon fontos, a nyeredményed egy világkörüli utazás. Hogyan kezeled a hírt:
 - nyilvános helyen
 - társaságban
 - templomban
 - rendezvényen
 - hivatalban
5. Képzeld el, hogy visszatértél a világkörüli útról. Tarts részletes élménybeszámolót osztálytársaidnak! *(ezt érdemes házi feladatnak adni, hogy a diák fel tudja készíteni)*
6. A WS Teleshop-nak dolgozol. Egy forradalmian új terméket kell reklámoznod, ez nem más, mint egy mikrochip, mely pillanatok alatt, fájdalommentesen a bőr felszíne alá juttatható, és betáplálja az ember elméjébe a világon létező 15 legszükségesebb nyelvet. Írd meg a termékhez a reklámszöveget, határozd meg az árát is, találj neki egy

nevet és fogadd a „hívásokat” az érdeklődőktől! *(az osztálytársak feladata a betelefonálás)*

7. Egy időutazó vagy. Az Időkalauz (ez egy eszköz) segítségével ingázol egyik korból a másikba. Az a feladatod, hogy osztálytársaid közül meggyőzz néhány kiválasztottat, arról, hogy tartsanak veled, és tegyék jobbá a világot a jövő nemzedéke számára!

8. Nagyon különleges, már-már filmbe illő álmod volt, önmagadat láttad más körülmények között egy másik életben. Fogalmazd meg milyen volt ez az álom, aztán meséld el osztálytársaidnak, arról is beszélhetsz, hogyan folytatódna!

9. Győzd meg padtársadat, hogy olvassa el egyik kedvenc könyvedet, annak érdekében, hogy legyen egy új közös beszédtemátok! Ha sikerrel jártál, jelezd az oktatónak!

10. Órán kívüli közös filmnézés.

Minden diáknak készítenie kell egy rövid bemutatót kedvenc filmjéről, anélkül, hogy elárulná a történetet. A kivitelezés lehet nagyon kreatív, és alkalmazhatnak technikai eszközöket is. Miután mindenki bemutatta a neki kedves filmet, az osztályközösség szavazással dönt arról, hogy melyik három film lesz az, amit megnéznék a tanév során.

11. Képzeld magad Akhilleusz helyébe! Te hogyan döntöttél volna, ha lehetőség nyílik megválasztani sorsodat? Válaszodat indokold!

12. Te vagy Odüsszeusz. Hosszú évek óta nem láttad a feleséged. Írj neki egy levelet a hogyléted felől, számolj be néhány kalandodról is! Miután elkészültél, olvasd fel valamelyik osztálytársadnak!

13. Szerinted milyen lehetett az ókori Görögországban élni? Ha lehetőség nyílna rá kipróbálnád-e? Ha igen miért, ha nem miért nem?

14. Írj István király intelmeihez hasonló szöveget egyik osztálytársadnak, de az erkölcsi tanításokat igyekezz átültetni a XXI. századba!

15. Mit kérdeznél a következő személyektől, ha találkozhatnál velük, és miért?

- Homérosz
- Akhilleusz
- Odüsszeusz
- Szent István
- Szent Margit
- Szent Ferenc

8. osztály

1. Írjatok fogalmazást A nyár utolsó napjai címmel! A fogalmazásokat A4-es lapokon hozzátok el, a terjedelme egy oldal legyen. Vágjátok szét a szöveget három részre a bevezetés a befejezés és a tárgyalás határainál! A különválogatott részeket rakjátok három borítékba, és néhányat olvassatok fel az így kapott új szövegekből! Értelmesek-e a szövegek, ha igen miért, ha nem, miért nem?

2. Spontán szövegalkotás. Válasszunk ki néhány tanulót az osztályból, mondjunk nekik egy szöveg címet! A tanuló a cím elhangzása után minimális gondolkodási időt vehet igénybe. Mielőtt beszélni kezd, határozza meg a szituációt! Figyeljen arra, hogy történetének bevezetése, tárgyalása és befejezése is legyen!

Címek: A változó világ, A lélek tavasza, Álom és valóság

(Ha feladat megoldása nehézséget okoz, egyszerűbb címekkel is dolgozhatunk.)

3. Kedvenc filmed/sorozatod főhőse vagy, de valamilyen módon a XXI. század valóságába kerülsz. Padtársad a „Hogyan kell viselkedni a XXI. században” információs iroda alkalmazottja, tedd fel neki kérdéseidet!

4. Beszélj az internethasználat előnyeiről a következő személyekkel:

- legjobb barátoddal/barátnőddel
- édesapáddal
- nagymamáddal
- Petőfi Sándorral
- Mark Zuckerbergkel

5. Tarts előadást a 8. osztályosok életformájának sajátosságairól a következő személyeknek:

- osztálytársaidnak
- az osztályodba járó diákok szüleinek és a tanári karnak
- a letűnt idők fiataljainak

6. Két önként jelentkezőt igényel a feladat. Az egyik tanuló egy antikvárius lesz, aki a kézzelfogható könyv olvasásának fontosságáról beszél, és arra buzdítja osztálytársait, hogy vásároljanak könyveket. A másik tanuló egy számítástechnikai szakember legyen, aki az e-book olvasó hasznosságát ismerteti, és arra buzdítja osztálytársait, hogy könyvek helyett az általa árusított készülékekből vásároljanak. Az osztály többi tagjának el kell döntenie, hogy könyvet, vagy e-book olvasót vásárol, és az így kialakuló két csoportnak arról kell vitatkoznia, hogy az internet korszakában van-e létjogosultsága a könyvnek.

7. Az oktató vállalja magára egy televíziós műsorvezető szerepét! A televíziós műsor címe A XXI. század sajátosságai. Az oktató az osztály tagjainak adjon különféle szerepeket (például bankigazgató, kocsmáros, történész, római császár, stb.), és mindegyik karakternek tegyen fel egy kérdést a XXI. századról, úgy hogy a kérdések érvelő, leíró, vagy elbeszélő stílusú választ kívánjanak (például: Miért jó a XXI. században élni? Milyen XXI. századdal kapcsolatos élményei vannak? Milyen a XXI. század? stb.). A válaszok elhangzása után értékeljék a megfogalmazott gondolatokat!

8. Párbeszédlánc. Ebben a feladatban az osztály minden tagja részt vesz egy mondat erejéig. Valaki az osztály tagjai közül indítsa el a beszélgetést egy köszönéssel és egy kérdéssel, a mellette ülő fűzze tovább a társalgást egy válasszal, és mindenki kapcsolódjon be az láncba, mikor hozzá kerül a szólás joga. Arra kell fokozottan figyelni, hogy a párbeszédünk kétszemélyes legyen, és az aktuális megszólalók az előttük beszélők interakcióját vigyék tovább. Ha nehezen indul a feladat, az oktató meghatározhatja a szituációt és a szerepköröket. Például megbeszélhet két osztálytárs egy hétvégi közös programot, vagy egy szülő számon kérheti gyermekén az elmulasztott feladatokat. Ha sikeresen végzik a gyerekek a gyakorlatot, társalognak még egy körön keresztül.

9. Beszélj az antikvitás polgárainak arról, milyen lesz a romantika! Nevez meg néhány fontosabb irodalmi és művészettörténeti alkotást is! Tartsd észben és alkalmazd a beszéd legalapvetőbb követelményeit! A felkészüléshez használhatod az irodalom tankönyved és füzeted.

10. Képzeljétek magatokat Kölcsey Ferenc és Vörösmarty Mihály helyébe! A társalgási stílus követelményeit betartva beszélgetsetek a Himnuszról és a Szózatról, mint két barát! (Ha nem megy rögtön a feladatmegoldás, használhatnak irodalmi segédletet.)

11. Konvertáljátok át Petőfi Szeptember végén c. versét párbeszéddé! Olvassátok el a verset, és bújjatok Júlia és Petőfi szerepébe! A létrehozott párbeszédet mutassátok be osztálytársaitoknak! Alkalmazzátok a párbeszéd szabályszerűségeit!

12. Képzeld magad Ebenezer Scrooge helyébe! Beszélj osztálytársaidnak pálfordulásodról, írd körül néhány szürke, magányos karácsonyodat és bíztasd a többieket arra, hogy hallgassanak a jó tanácsra! Miközben beszélsz, igyekezz betartani az elbeszélés, a leírás és az érvelés követelményeit!

13. Az egyik tanuló képzelje magát Tamás bátya helyébe! Tartson kiselőadást a rabszolgaságról, és beszéljen viszontagságos sorsáról! Hívja fel a figyelmet a szabadság elengedhetetlenségére, és tartsa be a kiselőadás kritériumait!

14. Közös szövegalkotás. Hat jelentkezőt igényel ez a feladat. A tanulók válasszanak ki egy szereplőt A kőszívű ember fiai c. regény szereplői közül, és foglalják összefüggő szövegbe az életét úgy, hogy az első és az utolsó jelentkező a bevezetésért és a befejezésért feleljen, a többiek pedig a tárgyalás megalkotásáért! Csak a kiválasztott személyt és a sorrendet egyeztetethetik közösen, az, hogy mi fog elhangzani, és ki meddig beszél, élesben dőljön el!

15. Képzeljétek el, hogy a reformkor kiemelkedő alakjai újra megjelennek századunkban, és az a céljuk, hogy olyanná változtassák a világot, amilyen az ő idejükben volt! Saját álláspontotok szerint sorakoztassatok fel érveket e mellett, vagy ez ellen! Az így születő szövegeket osszátok meg osztálytársaitokkal!

9. osztály

1. Hallani fogtok egy-egy szót. Először beszéljétek róluk spontán módon, aztán írjatok rövid ismertetőt a tárgyakhoz! A spontán megalkotott és az írott szövegek közti különbségeket és hasonlóságokat az osztály közösen elemezze!

Tárgyak: villanyborotva, virágcserep, mosogatógép, csavarhúzó, gumiabroncs, könyvespolc, focilabda, fogas, stb.

Tulajdonképpen bármilyen az oktató által meghatározott tárgyról beszélhetnek.

2. Az oktató vigye be a heti újságot az osztályba, és szűrőpróbaszerűen válasszon ki néhány cikket, olvastassa fel tanulóival, úgy, hogy azok ne a szövegre koncentráljanak, hanem az oktató által meghatározott szituációnak megfelelő mód kialakítására! Arra kell figyelniük, hogy ne a szöveg értelmét adják vissza, a kijelölt stílushoz igazodó beszédmód kialakítása a feladatuk.

Szituációk:

- párbeszéd egy főnök és egy alkalmazott között
- előadás egy nívós társaság körében
- veszekedés két önértében sértett piaci kofa között
- esti meseolvasás
- színházi előadás előtti főpróba, monológ olvasás

3. Bár az előző feladatban a szituációnak megfelelően kellett felolvasni a szövegeket, most mégis az lenne a feladatotok, hogy elmondjátok, miről szóltak az újságcikkek eredetileg. Ha nem megy a rafinált feladat megoldása, akkor újra lehet olvasni a szövegeket a cikkek megértését elősegítő módon.

4. Készítsetek elbeszélő szöveget eddigi életemeitekéről! A szöveg tartalmazzon legalább négy sarkalatos pontot életeseményeitek közül! A leírtakat mondjátok el osztálytársaitoknak! Figyeljétek arra, hogy a szöveg és az elbeszélés is a típus követelményeinek megfelelő legyen!

5. Képzeljétek el jövőbeli éneteket! Gondolkodjatok el azon, milyenek lesztek, mivel fogtok foglalkozni, milyen célok elérésére fogtok törekedni! Alkossatok leíró

szöveget a fejetekben megszülető énekekről! A leírtakat mondjátok el osztálytársaitoknak! Tartsátok be a típus követelményeit!

6. Fontos-e továbbtanulni, vagy az ember autodidakta módon is képezheti magát? Alkossatok két csoportot, sorakoztassatok fel érveket mindkét lehetőség mellett és ellen, betartva az érvelés valamint a vita szabályszerűségeit!

7. Alkossatok párbeszédet! Az egész osztály vegyen részt a feladat megoldásában! A párbeszéd tárgya a társalgási stílus legyen, igyekezzetek minél több témával kapcsolatos ismeretet felsorakoztatni a beszélgetés alatt! A tanár pozitív érdemjeggyel jutalmazhatja az aktív tanulókat.

8. Generáljatok hangos chatbeszélgetést! A beszélgetés két teljesen ismeretlen fél között történjen, és a hangulatjeleket is kódoljátok beszédben! Az online interakciót olvassátok fel, vagy mondjátok el osztálytársaitok előtt! Igyekezzetek valóságghű megoldásokat alkalmazni!

9. Írjatok rövid, néhány mondatos jellemzést padtársatokról a szépirodalmi stílus követelményeit betartva! Megfogalmazásaitokat a képszerű beszéd jellemezze! A feladat megoldásához akár verses formát is választhattok. Az így születő alkotásokat olvassátok fel osztálytársaitok előtt!

10. Írjatok meg egy hetilap számára életetek egyik jelentős, szenzációs, vicces, hihetetlen, vagy hétköznapi eseményét. A sztoritok témájától függően válasszátok meg a cikk típusát, és a típus követelményeinek megfelelő legyen az alkotás! Az „újságcikkeket” osszátok meg osztálytársaitokkal!

11. Játsszátok el néhány hivatalos szituációt! Beszélgetsetek egy utazási iroda alkalmazottjával, írjatok kérvényt az igazgató úrnak, és vigyétek be neki személyesen, vegyetek fel kölcsönt a bankban, játsszátok el egy határátkelést és egy ballagási ünnepséget! Mindegyik esetben tartsátok be a hivatalos stílus követelményeit!

12. Képzeld magad Nyilas Misi helyébe, és próbáld megfogalmazni a tudományos stílus követelményeit betartva, milyen debreceni diáknak lenni! A feladat csavaros, adjunk elegendő időt a felkészüléshez!

13. Készítsétek el az öreg halász amerikai típusú és hagyományos önéletrajzát! Használhatjátok a fantáziátokat, csak törekedjete a logikai összefüggésekre, és tartsátok be a formai követelményeket!

14. Mennyi tudást sajátíthat el az ember? Tudhatunk-e mindent? Alkosson az osztály négy csoportot, és vitassa meg a kérdést! Az első csoport filozófiai, a második tudományos ellenérveket gyártson, a harmadik és a negyedik csoport induljon ki abból, hogy a minden fogalma relatív, és próbálja megcáfolni az ellenérveket ugyancsak filozófiai és tudományos megalapozottsággal! Ezt a feladatot előzetes felkészülés után végeztessük el a tanulókkal!

15. Válasszatok egy XIX. századi irodalmi karaktert, és próbáljatok meg szépirodalmi alkotást létrehozni a stílusában! A felkészüléshez használhattok irodalmi segédletet.

10. osztály

1. Az elmúlt évek során több tanóra keretein belül is szerezhettél információkat a stílus szó fogalmáról. Képzeld magad a szó keletkezésének korába és tarts egy perces előadást a stílusról! Dolgozz párban egyik osztálytársaddal, aki a mai kort képviseli! Társad feladata ugyanaz, mint a tiéd, azzal a különbséggel, hogy ő a mai korból kiindulva kell magyarázza a fogalmat!

2. Képzeld magad egy számodra szimpatikus filmes vagy irodalmi karakter helyébe! Beszélj a jövővel kapcsolatos terveidről választékos, ünnepélyes, patetikus, emelkedett, bizalmas, közönséges és durva stílusban!

3. Az oktató ossza két csoportra az osztályt! Az egyik csoport Antigoné, a másik Kreón gondolatainak megformálásáért felel. A csapat jelöljön ki egy szószólót. A beszédek elkészítésekor arra kell törekedni, hogy az elhangzó párbeszéd a két szószóló között Kreón és Antigoné utolsó párbeszédének feleljen meg. Mindkét csapatnak két szöveget kell írnia ugyanabban a témában. Az elsőnek a dráma műfaji követelményeit kell követnie, a második a modern társalgási stílus elemeivel kell gazdagodjon. Időtől függően az oktató meghallgathatja a diákokkal a modern és „antik” szövegből létrejövő párbeszédet is, azzal a célzattal, hogy felhívja a figyelmet a kommunikációs kudarc elkerülésének fontosságára.

4. Beszéljess az élet értelméről édesanyáddal, barátoddal/barátnőddel, tanároddal és az étellel! Minden esetben a diák válasszon magának társat a párbeszédhez, a partnerrel együtt határozzák meg a beszéd szituációját! A beszélgetés során a tanulók tartsák be a társalgási stílus követelményeit!

5. Az oktató olvassa fel vagy hallgattassa meg az osztállyal Pilinszky János Ne félj c. versét, esetleg a vers zenei feldolgozását! A vers meghallgatása után kérjen meg néhány tanulót, hogy foglalják össze egy percben a vers lényegét, és mondják el mit értettek meg első hallás után a vers mondanivalójából!

6. Összefoglaló feladat egy elektronikus kultúrát érintő tanóra végén.

Írjatok 7-8 mondatos posztot a mai óráról! Törekedjete arra, hogy a hozzá nem értő első olvasat után is gazdagodhasson valamilyen maradandó kulcsinformációval!

7. Te vagy Szent Ágoston, szeretnéd megreformálni iskolákban az oktatást. Tarts előadást terveidről és ötleteidről! Legalább egy percen át beszélj, igazodj a szónoki stílus követelményeihez! Az oktató adjon elegendő időt a feladat végrehajtásához!

8. Biológusok vagytok! A feladat végrehajtásához az oktató engedélyezze az okos telefonok használatát! Minden tanuló válaszson egy rovar, készítsen rövid, de részletes és tudományos bemutatást az általa választott állatkáról és végül ruházza fel egy szuperképességgel. Előadása végén a tudós a szuperképességről beszéljen tudományos szakértelemmel!

9. Válasszon az oktató egy szórakoztató interjút valamilyen aktualitással rendelkező közkezdvelt sorozat vagy film szereplőjével, vetítse ki az interjú szövegét, miután a tanulók elolvasták, kérjen meg néhány bátor jelentkezőt, hogy játsszák el, hogyan mehetett végbe az interjú a valóságban! *Ez a feladat jó indukciós anyag lehet a publicisztikai stílusnál, hiszen a tanuló láthatja, mire kell figyelnie az újságírónak, mikor a valóságot cikké konvertálja.*

10. Órán kívüli feladat. Ez a feladat az osztály minden tagjára kell hogy vonatkozzon!

Forgassatok reklámot a reneszánszról! Először írjátok meg a reklám szövegét, vázlatát, leforgatásának menetét! Az elkészült irányvonalat mutassátok meg az oktátónak, kérjete segítséget tőle a forgatás előtt! A reklámfilm minimum 3 maximum 5 perces legyen! Az oktató két hetet adjon a feladat végrehajtásához! Tartsátok be a feladat megoldásánál a publicisztikai stílus vonatkozó szabályszerűségeit!

11. Csoportos feladat a hivatalos stílust lezáró órán. Az oktató válasszon ki néhány tanulót, küldje ki őket a teremből 10 percre, iganak addig egy teát. Míg az „ügyfelek” távol vannak, rendeződjön az osztály hivattá. Minden teremben maradó diák találjon ki magának egy hivatalos titulust (banki ügyintéző, jegykezelő, recepció, tanulmányi

osztályvezető, stb.). A rendelkezésre álló 10 perc alatt az ügyintézők készüljenek fel a saját foglalkozásuk követelményeiből. Az oktató a beosztások szemügyre vétele után különféle feladatokat ad a három ügyfélnek (számlacsomag igénylés, hitelrendezés, jegyvásárlás, szobafoglalás, számlabefizetés, stb.). Az ügyfélnek meg kell keresnie, hogy hol végezheti el feladatát. Barkóbázáson kell alapuljon ez a feladat és ismétlésen. Ha az oktató kevésnek érzi a három ügyfelet, úgy is elvégeztetheti a játékot, hogy mindenki ügyfél és hivatalnok is legyen egyszerre, és csak az oktató tudja, hogy ki milyen beosztást választott magának.

12. Minden tanuló válasszon magának egy karaktert a tanult Shakespeare drámákból. A karakterek mesélik el egymásnak sorsukat és beszélgessenek az angol reneszánszról! A beszélgetés során figyeljenek a társalgási stílus követelményeire!

13. Vegyétek szemügyre a felvilágosodás két általatos ismert jelmondatát: „Merj a magad értelmére támaszkodni” (Kant); „Gondolkodom, tehát vagyok.”(Descartes). Gondoljátok végig, milyen stílusfajtákkal foglalkoztatok az utóbbi tanórák keretein belül, válasszatok azok közül egyet és az általatos választott stílusfajtának megfelelően dolgozzátok fel valamelyik jelmondatot! Például készítsetek reklámszöveget, írjátok meg egy kiselőadás szövegét, szerkesszettek motivációs előadást, vagy bármi mást, ami eszetekbe jut a stílusok végiggondolásakor!

14. Írjátok tudósítást valamelyik Arany János ballada történései alapján! Képzeljétek magatokat egy szemtanúnak! Az esemény lejegyzésekor tartsátok be a publicisztikai stílus vonatkozó követelményeit! Választhattok olyan balladát is, amely nem szerepel az irodalom tankönyvekben.

15. Írjátok verset Csokonai stílusában bármilyen személyez, megszemélyesített tárgyhoz, elvont fogalomhoz, általatos kitalált dologhoz, bármihez, ami a fantáziátokban megszületik! Az alkotás során tartsátok szem előtt a szépirodalmi stílus követelményeit! Az elkészült művet adjátok elő osztálytársaitoknak! Az oktató érdemjegyekkel értékeli a kreatív megoldásokat!

11. osztály

1. Fogalmazd meg egy frappáns mondatban életfilozófiádat! Az így elkészült mottót bontsd ki egy rövid szónoki beszéd segítségével, melyben jelmondatot igazáról kívánod meggyőzni a hallgatóságot! A beszéd elkészítésekor alkalmazd előzetes ismereteidet!

2. Gondolj a legmerészebb álmodra! Képzeld el, hogy osztálytársaid között vannak a szüleid, beszélj nekik arról, hogy a középiskola befejezése után miért érdemes az álmod valóra váltásával foglalkozni! A beszéded elkészítése során törekedj a meggyőzésre!

3. Az oktató adjon körbe egy cédulákkal teli dobozkát az osztályban, a cédulákon különféle szerepek legyenek (bankár, utcazenész, rabló, fogoly, gyerek, szerelmes kamasz, rendőr, pszichológus, festő, stb.) A tanuló feladata, hogy képzelje magát az adott szerepbe és írjon egy beszédet A boldogság titka címmel az általa húzott karakterből kiindulva.

4. Ossa az oktató két csoportra az osztályt! Mindkét csoportnak tanácsadó beszédet kell készítenie, az egyiknek rábeszélést, a másiknak lebeszélést. A csapattagok jussanak közös nevezőre egy-egy film kiválasztását illetően! Az első csoport az általuk valaha látott legjobb filmre beszélje a rá a másik csapatot, a második csoport az általuk ismert legrosszabb film megnézéséről beszélje le az elsőt! Nem az a lényeg, hogy mindenki látta-e a kiválasztott filmeket, a lényeg a rá- és lebeszélés technikájának gyakorlásában rejlik.

5. Idézzétek fel Az Ember tragédiája eseményeit! Az oktató segítse kulcskérdéseivel az ismétlést! A következő fiktív szituáció eljátszása a feladat: Lucifer égi bíróság elé kerül ármánykodásai miatt. Legyen egy csoport, aki a védelmére kel, legyen egy csoport, mely vádolja őt. Írjatok össze vádpontokat és osszátok meg a feladatokat! Néhányan védőbeszédet, néhányan vádbeszédet írjanak, valaki készítse el a szereposztást! Legyenek tanúk, ügyvédek, bíró és védencek is a vádottal szemben! Ez egy időigényesebb, csapatmunkával elvégzendő feladat, az oktató adjon egy hetet a szituáció elkészítésére! Nem kell nagyon kötöttnek és berögzültnek lennie a

végeredménynek, lehet improvizatív jellegű a produkció, de a beszédek legyenek konkretizálva és készüljön egy vázlat szerű forgatókönyv is a siker érdekében!

6. Gondoljatok példaképekre vagy egy olyan irodalmi, esetleg filmes karakterre, akire nem tudnátok felnézni! Készítsetek választásotoknak megfelelő bemutató beszédet!

7. Készíts egy rövid beszédet! Szabadon megválaszthatod a témát és a típust, de fel kell tüntetned a szövegben a szónoki beszéd részeit és oktató szándékkal kell előadnod!

8. Osztódj két csoportra az osztály! Érveljétek pro és kontra a következő témával kapcsolatban: Jobb hely lenne a világ, ha egy nap 36 órából állna. Fejtsétek ki véleményetek egy vita keretein belül, alkalmazzátok az előzőekben elsajátított érvtípusokat!

9. Válassz ki egy neked tetsző rövid filmes beszédet, tanulmányozd a szituációt, memorizáld a szöveget és gyakorold be az előadásmódot! Megnyilvánulásod során legyen célod a hatáskeltés és a szónoki magatartás betartása!

10. Képzeljétek magatokat Esti Kornél vagy Kosztolányi Dezső szerepébe. Egy sunyi irodalmi csel következtében holnaptól csak egyikőtök élhet tovább az irodalmi köztudatban. Az alteregó nagyon makacs, megpróbálja elhíttetni a hallgatósággal, hogy igazából nem Kosztolányi a valós személy, hanem ő. Választásodnak megfelelően érvelj fennmaradásod érdekében!

11. Készíts beszédet az elidegenedésről! A beszéd érvrendszerét F. Kafka Az átváltozás c. novellája alapján vezesd le! Abban az esetben, ha az oktató szeretne komolyabban foglalkozni ezzel a szituációval, megbízhatja diákokat azzal, hogy dolgozzanak csapatban és a beszédhez játszanak el néhány kiegészítő epizódot a novellából!

12. Írjátok fel egy cetlire azt a világgal, étellel kapcsolatos kérdést, ami leginkább foglalkoztat titeket, és nem igazán kristályosodott még ki előttetek, hogy mi lesz a talányra a felelet! Tegyétek bele a cetliket egy kis dobozba, adjátok körbe, mindenki

húzzon egy kérdést! Az a feladat, hogy a következő tanóra a tanuló legjobb tudása szerint próbálja megválaszolni a húzott kérdést egy szónoklat formájában!

13. Írj beszédet a következő témák egyikéről! Beszéded a klasszikus retorikai felosztás valamelyik típusába tartozzon és feleljen meg a kategória követelményeinek! Szónoklatod elkészítésekor használd az érvek különböző fajtáit! Találd ki a beszéd szituációját is!

Témák:

Az internet gonosz nevelő

Butaság a koldusnak pénzt adni

A hatalom veszélyes

14. Az oktató vetítse ki Berger dalát a Hair c. filmből valamint Don Lockwood bravúros előadását az Ének az esőben zenés filmből!

<https://www.youtube.com/watch?v=-1LRD3DtFAo>

<https://www.youtube.com/watch?v=D1ZYhVpdXbQ>

Az a tanulók feladata, hogy fogalmazzák meg egy szónoklatban mindazt, amit az előadó érezhetett, persze ehhez képzeljék magukat a színész szerepébe!

15. Alkossatok csapatokat (a csoport létszámától függően 2 vagy 3 csapat)! A feladat tanácsadó beszéd írása. Az osztály egyik fele arra bátorítsa a többieket, hogy tegyenek kirándulást Rómába! Ellenben az osztály másik fele hozzon fel ellenérveket a római kirándulás kapcsán és ajánljon valami könnyebben kivitelezhető, olcsóbb kirándulási útvonalat! Fontos a csapatmunka! Mindkét csoportból ki kell választani egy szószólót, aki az egész csapat akaratát közvetíti!

2. Óravázlatok

5. osztály

Tanítási anyag: A nyelvi stílusok

Óratípus: Új ismereteket feldolgozó óra

Célok:

- *oktatási cél:* a nyelvi stílusok főbb jellemvonásainak megismertetése a tanulókkal
- *képzési cél:* a „minden mindennel összefügg” megértésének elősegítése
- *nevelési cél:* a szóbeli és írott nyelvi stílusok helyénvaló alkalmazásának, és a helyénvalóság fontosságának megértetése, figyelembe véve a társadalmi szempontokat

Tanesszközök: tankönyv

Az óra menete

Tartalmi rész	Módszer
I. Szervezés Köszönés, jelentés	Élőszó
II. Aktualizálás/Motiváció Hatalmas ajándék emberi létünk mellett az, hogy gondolkodhatunk, és varázslatos elképzeléseinket szavakba önthetjük. Biztosan ti is tapasztaltátok már milyen örömet tud okozni néhány szó, néhány papírra vett sor vagy egy szívünknek kedves könyv. Ahhoz, hogy gondolatainkat, a világról kialakított véleményünket a helyzetnek megfelelő formába önthessük, tisztában kell lennünk a nyelvi stílus fogalmával, és alkalmazásának helyénvalóságával. A mai óránk erről fog szólni.	Élőszó
III. Új ismeretanyag átadása Indukciós anyag <i>(Minden stílusban felolvasok egy-egy naplementéhez köthető szövegrészletet, és arra kérem a diákokat, hogy fogalmazzák meg, mi a közös a szövegekben, és miben mutatnak eltéréseket. Felhívom a</i>	

figyelmüket arra, válaszaikból kiindulva, hogy minden stílus más és más megfogalmazást kíván.)

- Szia, Klára!
- Szia, Ernő!
- Láttad a tegnapi naplementét?
- Igen. Nagyon gyönyörű volt.
- Nekem is tetszett. (társalgási)

Napnyugtának nevezzük azt a napi rendszerességgel lejátszódó jelenséget, mely során a Föld forgásának következtében a Nap eltűnik a nyugati horizonton. Az asztronómia tudománya szerint a napnyugta az a pillanat, amikor a napkorong legfelsőbb része is eltűnik a látóhatár alatt. (tudományos)

Nemrég eltörölte a repülőgépek számára kötelező útvonalakat a magyarországi légtérért felelős HungaroControl. Ennek értelmében szabadon tervezhetik az ország felett áthaladó útvonalakat a gépek pilótái, és akár minden nap megtekinthetik a varázslatos napnyugtát. Szabó Sándor káprázatos felvételeket készített a légtér egy részletéről naplemente idején a földről, Heves megyében, Kerekharaszt határában. Ritkán látni így a hazai légteret a természet és a repülőgépek csodálatos alkotásaival. (publicisztikai)

Tisztelt Fénykirály!

Én, Világos Piroska szeretném kérvényezni, hogy holnap méltóztassék este hét helyett kilenc óra környékén elhagyni az égi trónust. Házasságkötésre készülünk vőlegényemmel, Sötét Sándorral, és kilenc órakor szeretnénk képeket készíteni az Ön varázslatos színtengerében. Megértését előre is köszönjük. Ígérjük, egyszeri alkalom lesz.

Aláírás:

Világos Piroska

Élőszó

Maya Babe: Naplemente
mikor a vörösen izzó korong
ezer apró fénye
aranyhídként kúszik át
a tó tükrén,
csodáld
tovatűnő ragyogását
és pihenj meg
csendesen lelkem rejtekén... (szépirodalmi)

Dátum és téma *(A nyelvi stílusok) beíratása a füzetbe*

Tipikus élethelyzetek tipikus stílusokat igényelnek.

Tipikus szó megmagyarázása:

Tipikus = gyakran előforduló; megszokott; meghatározott;

Kérdések a diákokhoz:

Mi jut eszetekbe a stílus szó hallatán? Minek lehet stílusa?

Mit gondoltok honnan ered a szó, és mit jelent? Mi tölti be napjainkban a stílus évezredekkel ezelőtti funkcióját?

Rövid bevezető a gyerekek feleleteiből kiindulva:

A stílus görög eredetű szó. Évezredekkel ez előtt egy olyan íróeszköz megnevezésére szolgált, melynek egyik vége hegyes, másik vége tompa volt. A tompa vég az esetleges hibák kijavítására szolgált. Puha viasztáblára írtak vele. Úgy működhetett, mint a mai radíros ceruza.

Fogalom meghatározás:

A stílus a nyelvi kifejezés módja, ahogyan közölnivalónkat (gondolatainkat, érzéseinket) a megfelelően kiválasztott nyelvi elemek (szavak, mondatfajták, központosági jelek stb.) segítségével kifejezzük.

(Meggérdezem a diákokat tisztában vannak-e azzal, mit értünk központosági jelek alatt.)

A stílus egy minőség, a „csomagolás” minősége.

Stílus = Választás + Elrendezés

Választás = a mondanivaló megválasztása

Elrendezés = „csomagolás”; a mondanivaló beszédhelyzetnek megfelelő stílusba öntése, ez a folyamat csak egy pillanatot vesz igénybe, automatikusan működik.

Ajándékos példa

Nagyon fontos, hogy mondanivalónkat, gondolatainkat, vagy érzéseinket megfelelő stílusban, megfelelő nyelvi elemeket alkalmazva formáljuk meg. Képzeld el, hogy ajándékot vásárolunk egyik barátunknak, legyen az lány vagy fiú. Pontosan tudjuk, mire vágyik már nagyon régóta, és elhatározzuk, hogy meglepjük vele, de nem fordítunk elegendő figyelmet a csomagolásra, azaz a fiú barátunknak szánt hiper-szuper videó játékot rózsaszín szívecskés táskában adjuk át egy erős férfias kézfogással, vagy egy leányzónak szánt gyönyörű zenélő ékszerdobozt sötétkék, kisautókkal borított csomagolásban adunk át szívélyes mosollyal párosítva. Lehet, hogy maga az ajándék a lehető legjobb választás, de a csomagolásra pillantva nem biztos, hogy örülni fog a barátunk.

Időjárásos – ruhásszekrényes példa

Képzeld el, hogy megajándékozunk egy nagyon szép nyári viselettel. Elhatározod, hogy másnap, ha törik, ha szakad abban mész az iskolába. Felkelsz reggel, és az ablakból kinézve szembesülsz a zuhogó esővel, mégis úgy döntesz, hogy dacolsz a rossz idővel, és hű maradsz elképzelésedhez, sőt még az esernyődet is otthon felejtet nagy izgalmadban. Valószínűleg oda fogsz érné az iskolába, de minden bizonnyal fájni fogsz, és nagyon el fogsz ázni, mert nem az időjárásnak megfelelően indultál útnak, pedig szembesültél reggel azzal, hogy nem süt a nap. Biztos nem fog a kedvenc emlékeid közé tartozni ez az alkalom.

Könnyen eshetünk ilyen hibába kommunikáció, vagy írásbeli fogalmazás esetén is, ha nem sikerül ösztönösen megfelelő stílust

<p>választani. Ilyen esetekben próbáljuk meg feltérképezni a helyzetet, és a legésszerűbb lehetőség mellett maradni.</p> <p>A stílus nagymértékben függ a beszédhelyzettől.</p> <p>A beszédhelyzetet az határozza meg, hogy <i>ki, mit, kinek, miért, hol, mikor, milyen lelkiállapotban, milyen műfajban mond el.</i></p> <p>A stílus a nyelv használata közben jön létre, valamilyen tartalom megnyilvánulásának a milyenségét értjük alatta.</p> <p><u>Stílusfajták:</u></p> <p>I. Beszélt nyelvi stílusok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Társalgási stílus (<i>párbeszéd, magánlevél, magánnapló, e-mail, chat, SMS, viccmesélés, pletykálgodás</i>) 2. Közéleti szóbeliség (felhívom a gyerekek figyelmét arra, hogy ezzel a stílussal csak a későbbiekben fognak részletesen megismerkedni) <p>II. Írott nyelvi stílusok:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tudományos stílus (<i>szakmai tudásanyagot dolgoz fel</i>) 2. Publicisztikai stílus (<i>magába foglalja a televíziót, a rádiót, az internetes hírközlést és a reklámokat is</i>) 3. Hivatali stílus (<i>közéleti írásbeliség; hivatalos ügyintézéskor alkalmazzuk, törvények, okmányok, tartoznak ide</i>) 4. Szépirodalmi stílus (<i>az összes stílusréteget alkalmazhatja a kívánt cél elérése érdekében; verses és prózai művek tartoznak ide</i>) 	
<p>IV. Begyakorlás</p> <p>Szerepjáték</p> <p>Önként jelentkezésre fogom készíteni a diákokat, megkérem őket, hogy képzeljék magukat a vállalt személy szerepbe, és próbáljanak meg az adott helyzetnek megfelelően kommunikálni.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Orvos – beteg 	<p>Szerepjáték</p>

<p>Egy ember elmegy a kórházba, torokfájásra panaszkodik, az orvos nagyon segítőkész, összeállít egy hatékonynak ígérkező receptet, egyeztetnek egy újabb vizsgálati időpontot, és elköszönnek egymástól.</p> <p>2. Gyerek – szülő</p> <p>A gyerek hazaér az iskolából, nagyon éhes, édesanyja a kedvenc ételével várja őt. A gyerek nagyon örül anyukája figyelmességének, hálásan megköszöni az ételt.</p> <p>3. Tanár- diák</p> <p>A diák óra elején veszi észre, hogy elfelejtette elkészíteni a házi feladatát. Elnézést kér az oktatótól, elmondja hogyan felejtkezett el erről a háziról. Az oktató bejegyzést ír a diák füzetébe, és arra kéri a tanulót, hogy legközelebb figyeljen jobban.</p> <p>4. Barát – barát</p> <p>Két barát összetalálkozik egy napsütéses őszi délután a városi parkban. Az egyik könyvet vásárolt. Mindkét gyerek beszél a szívének legkedvesebb könyvről, és elmondják szerintük miért fontos az olvasás.</p> <p>5. Képzeld magad egy professzor szerepébe, aki a rovarok sokféleségéről tart rövid előadást kisiskolásoknak. (az előadás elkészítéséhez kap némi felkészülési időt)</p> <p>6. Újságíró vagy, aki épp riportot készít Harry Potterrel az iskolaújság számára arról, hogy milyen érzés a Roxfort diákjának lenni.</p> <p>7. Képzeld magad egy osztályfőnök helyébe, és írd a közelgő szülőértekezlettel kapcsolatos felhívást a táblára, osztálytársaidra tekints úgy néhány perc erejéig, mintha a diákjaid lennének!</p> <p>8. Költő vagy, aki néhány soros verset ír a szerelemről, és felolvassa azt szíve hölgyének. (a diák kap némi felkészülési időt)</p>	
<p>V. Összegzés</p> <p>A szituációs játékok jól mutatják, hogy minden stílus más magatartást és megfogalmazást igényel. Az órán elhangzott információkat alapul véve próbáld megfogalmazni, miért van ez így!</p> <p>Meg tudod-e mondani, hány féle stílust különböztetünk meg?</p> <p>Ezek közül melyiket ismerted előzetesen is?</p>	<p>Élőszó</p>
<p>VI. Házi feladat</p>	

<p>1. <u>A lehetlent lehetni: Feladatgyűjtemény, 6. osztály / 2. feladat</u></p> <p>Írjatok egy-egy összefüggő mondatot minden felsorolt kifejezés segítségével. FigyeljeteK arra, hogy a választott kifejezés a szövegbe illő módon jelenjen meg!</p> <p>kitűnő stílusban úszik, új divatstílust teremtett, csodálatos a festő stílusa, régí stílusú bútor, stílusosan öltözködik.</p>	<p>Élőszó</p>
---	---------------

6. osztály

Tanítási anyag: A beszédhelyzet és annak összetevői

Óratípus: Új ismereteket feldolgozó óra

Célok:

- *oktatási cél:* a tanuló legyen képes a beszédhelyzetnek megfelelő stílusban megszólalni, értse a beszédhelyzet és összetevői közötti összefüggéseket
- *képzési cél:* tudatosuljon a diákban az, hogy a kommunikáció nagymértékben befolyásolja az ember életét, elengedhetetlen az érvényesüléshez
- *nevelési cél:* a diák legyen képes intelligensen különbséget tenni a beszédhelyzetek között, szem előtt tartva a társadalmi szempontokat

Taneszközök: tankönyv, nyomtatott jegyzet színes képekkel

Az óra menete

Tartalmi rész	Módszer
I. Szervezés Köszönés, jelentés	Élőszó
II. Aktualizálás/Motiváció Az elmúlt órákon rengeteg információt szerezhettek a kommunikációról, de vajon belegondoltatok-e már abba, milyen lenne, ha nem lennétek képesek a beszédre, ha nem adhatnátok hangot elképzelésiteknek és másképp kellene érvényre juttatni akaratukat? A válasz egyszerű, beszéd nélkül az emberiség valószínűleg sehol sem tartana. Most azokkal a tényezőkkel fogunk megismerkedni, melyek erősen befolyásolják a beszéd milyenségét, hiszen hiába vagyunk képesek a beszédre, ha nem tudjuk, mikor hogyan érdemes megszólalni, könnyen kudarcba fulladhat a kommunikáció. Az óra témája: A beszédhelyzet és annak összetevői.	Élőszó
III. Új ismeretanyag átadása Indukciós anyag (<i>Különböző párbeszédet olvasok fel, melyekben ugyanarról az eseményről van szó, más – más szituációban. </i>)	

Kati – Klára (barátnők)

- Szia, Kati!
- Szia, Eszter!
- Mi történt a kezekkel?
- Képzeld, a nagyszüleimnél töltöttem a hétvégét, és megharapott a kutyájuk, Blöki.
- De hiszen az a kutya nem is hamis!
- Tudom, fogalmunk sincs mi ütött belé.
- Nagyon fáj?
- Már nem, annyira nem vészes, azt mondta a doktor úr, néhány nap és olyan lesz, mint újkorában.
- Ennek örülök. Még szerencse, hogy a balkezeggel történt, így legalább nem fogsz lemaradni az iskolában. Jössz holnap?
- Persze.
- Akkor ott találkozunk. Szia.
- Szia, Eszter.

Sándor bácsi – Kati (orvos - beteg)

- Szervusz, Katalin! No, hadd lássam azt a kutyaharapást, amiről a nagyi beszélt.
- Jó napot kívánok Sándor bácsi!
- Na de kedveském, nem kell sírni, semmi ok az aggodalomra, ez a sérülés nem is olyan vészes. Ennyire megijedtél?
- Igen. Még sohasem harapott meg kutya.
- Nyugodj meg szépen. Fertőtlenítem a sebet, bekötöm a kezéd, és néhány nap múlva, olyan lesz, mint újkorában. Nincs ok az aggodalomra.
- Köszönöm Sándor bácsi!
- Igazán nincs mit. Vigyázz magadra Katalin!
- Rendben. Viszont látásra.
- Viszlát.

Béla tanár úr – Kati (tanár - diák)

- Jó napot tanár úr!

Élőszó

<ul style="list-style-type: none"> - Szia, Kati! Miben segíthetek? - Attól tartok, nem fog örülni a tanár úr annak, amit mondani szeretnék. - Nocsak. Mégis miről van szó? - Hétvégén megharapott a nagyszüleim kutyája, így sajnos semmiképp sem tudok a csapattal tartani a kézilabda versenyre... - Jaj, Kati, ennek tényleg nem örülök, nem is vettem észre, hogy be van kötve a kezed. Tudod, te vagy az egyik legjobb játékosunk, nem is tudom, kit állíthatnék be a helyedre. - Nekem lenne ötletem, ha javasolhatok valakit. - Tessék csak! - Tudom, hogy Eszter csak szeptembertől jár ebbe az iskolába, de nagyon tehetséges a labdajátékokban. Biztosan megállná a helyét. - Igazad lehet. Köszönöm az ötletet. Megyek, beszélek vele, mert nagyon szorít az idő. - Rendben. Viszont látásra. - Viszont látásra Kati. Jobbulást. <p>Gyerekek megtudnátok-e mondani mi a közös, és mi az eltérő a párbeszédekben?</p> <p>Miért más a közlésmód, ha ugyanarról a dologról van szó?</p> <p>Mit gondoltok, mi befolyásolja megszólalásaink stílusát?</p> <p>(A beszédhelyzet, azaz a megnyilatkozás tárgya, a megnyilatkozó személye, a kommunikációs partner, a megnyilatkozás célja, helye, ideje, a beszélő lelkiállapota, a megnyilatkozás műfaja, a műfaj követelményei.)</p> <p>Dátum és téma (<u>A beszédhelyzet és annak összetevői</u>) beíratása a füzetbe.</p> <p>A jakobsoni modell szemléltetésére kreatív ábrát alkalmaz a tankönyv, az elmélet átadásakor érdemes alkalmazni.</p>	
---	--

Ahhoz, hogy a nyelvi kommunikáció létrejöhessen, szükség van **beszélőre** (közlőre) és **hallgatóra** (befogadóra), valamint egy **beszédhelyzetre**, amelyben egy **üzenetet** kívánnak közvetíteni egymásnak a nyelv segítségével.

A beszédhelyzet attól függ, hogy ki, mit, kinek, miért, hol, mikor, milyen lelkiállapotban és milyen műfajban mond.

- beszélő (adó, jeladó, közlő): valamit közölni akar;

(Felhívom a diákok figyelmét arra, hogy, jelenhelyzetben én, az oktató vagyok a beszélő.)

- hallgató (vevő, jelvevő, befogadó, címzett): akinek az üzenetet szánják, észleli, felfogja, értelmezi a hallottakat;

(Megkérdezem a diákokat, hogy, ha én vagyok a beszélő, kik lehetnek a hallgatók, és miért.)

- a beszélő és a hallgató megléte még nem elegendő a kommunikációhoz, szükség van a többi összetevőre is (beszédhelyzet, téma, üzenet);

- a kommunikációnak mindig valamilyen célja van, egy üzenetet akarunk közvetíteni általa;

(Jelenleg mi az üzenet?)

- az üzenetet a beszélő formába önti – kódolja, a hallgató megfejti – dekódolja;

- a nyelvi közlésfolyamatban közösen ismert nyelvre van szükség (lehet anyanyelv vagy mindkét fél által ismert idegen nyelv, de még az anyanyelv esetében is lehetnek problémák – különleges nyelvváltozat, ismeretlen szavak, szakszavak stb.);

(Képzeljétek el, hogy francia nyelven tartom meg a mai órát, mit gondoltok, hogyan sikerülne egy óravégi röpdolgozat?)

- a beszélő és a hallgató között kommunikációs közeg, csatorna jön létre (levegő, média stb.);

- az eredményes közlésfolyamatnak az is feltétele, hogy közös ismereteink, előismereteink legyenek az adott tárgyról.

(Jelenleg épp azzal foglalkozunk, hogy az előismereteitekből építkezve megtanuljunk valami újat.)

IV. Begyakorlás

Önként jelentkezésre készítem a diákokat, megkérem őket, hogy képzeljék magukat a vállalt személy szerepbe, és próbáljanak meg a beszédhelyzetnek megfelelően kommunikálni. A vállalkozóknak el kell dönteniük egymás között, hogy ki lesz a beszélő. A hallgatót kiküldöm a folyosóra, míg informálok a beszélőt a közvetítendő üzenetről. A hallgatónak meg kell határoznia a szituációs gyakorlat után, hogy mi volt az üzenet és ki volt ő, milyen kapcsolatban állt a beszélővel.

Szerepjáték

1. Új autót kívánsz vásárolni, de nem vagy tisztában az árakkal. Bemész egy szalonba, és tanácsot kérsz az elárusítótól!

2. Újságíró vagy. Egy nagyon híres festőművésszel kell interjút készítened a munkásságáról. Te mindent tudsz a művésről, ezért okosan kérdezel!

3. Megnyerted a lottóötöst. Azonnal hazarohansz, és közlöd a feleségeddel a nagy hírt, beszélsz arról is, hogy mi mindent szeretnél vásárolni, és az ő igényeire is kíváncsi vagy.

4. Elhagytad a tankönyvedet, napok óta sehol sem találod, és egyik osztálytársadnál sincs. Muszáj beszámolnod erről a tanárodnak.

5. Egy építész vagy, plázát szeretnél építeni egy játszótér helyére, erről próbálsz meggyőzni a játszótér tulajdonosát.

6. Egy díjátadón vagy műsorvezető, Törppapát díjazod a törpök hősiességéért. Megkéred, számoljon be arról, honnan a kitartás és a leleményesség.

7. Három diákot igényel ez a szituáció.

Te és menyasszonyod/vőlegényed elhatározzátok, hogy összeházasodtok. Felkeresitek az illetékes lelkészt, és egyeztetitek az ügyben.

8. Autószerelő vagy és begurul a műhelyedbe egy meghibásodott autóval a kedvenc színészed, énekesed, íród vagy költőd (a diák megmondja ki az) közös nyelvet beszéltek, nincs komoly baja a gépkocsinak, míg megjavítod, arról kérdezed őt, mikor döntötte el, hogy színész/énekes/író/költő lesz.

<p>9. Rendőr vagy, megállítasz egy autót, és erkölcsösen igazoltatod a sofőrt. Miután megmutatták a diákok a helyes eljárást, megkérhetjük őket, hogy játsszák el a helytelen szituációt is.</p>	
<p>V. Összegzés</p> <p>Próbáld megfogalmazni akár egy szituációs gyakorlatból kiindulva, mi a beszédhelyzet és milyen tényezői vannak?</p> <p>Mit gondolsz, miért függ a beszédhelyzettől a megnyilatkozás?</p> <p>Volt-e már példa arra, hogy nem a beszédhelyzetnek megfelelően kommunikáltál?</p> <p>Fontos tisztában lennünk azzal, hogy az ember alapvetően képes eldönteni, milyen szituáció milyen megnyilatkozást igényel. Ti a mai óra ismeretei nélkül is kommunikáltatok, viszont ahhoz, hogy minden helyzetben illő stílust alkalmazzunk, tisztában kell lennünk néhány szabályszerűséggel.</p>	Élőszó
<p>VI. Házi feladat</p> <p>1. <u>A lehetlent lehetni: Feladatgyűjtemény, 6. osztály / 7. feladat</u></p> <p>Minden megszólításnak megfelel egy elköszönés. Keresd meg az összetartozókat!</p> <p>Megszólítások:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Drága Szüleim! 2. Te Ronda Alak! 3. Tisztelt Igazgató Asszony! 4. Kedves Kövér Szomszéd Néni! 5. Szevasz, Zsolti! 6. Aranyos Nénikém! 7. Édes Gyermekem! 8. Üdv, Mókuska! <p>Elköszönések:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Tisztelettel: Tóth Pál, a diáktanács elnöke b. Sokszor csókol unokaöcséd: Dódika c. Sok puszit küld fiatok, Jenőke d. Szeretettel barátod: Tamás 	Élőszó

e. Üdvözlí: a Szomszéd Kisfíú f. Alírás: Te ló! g. Csókol Édesanyád! h. Csók, Panni 1- 2- 3- 4- 5- 6- 7- 8-	
---	--

7. osztály

Tanítási anyag: Az egyén és a kommunikáció

Óratípus: Új ismereteket feldolgozó óra

Célok:

– *oktatási cél:* a tanuló tudja kifejezően megfogalmazni gondolatait, érzéseit, szándékait, ismerje a megfelelő megszólítási módokat a kommunikáció során, tudja megválasztani a megfelelő hangnemet egy adott körülményben, helyzetben

– *képzési cél:* tudatosuljon a diákban az, hogy ezen ismeretek az egyéni érvényesülését segítik elő

– *nevelési cél:* a diák ismerje fel a helyénvaló, szituatív kommunikáció előnyeit, azokat mindig a társadalmi szempontok figyelembevételével alkalmazza

Tanesszközök: tankönyv,

Az óra menete

Tartalmi rész	Módszer
I. Szervezés Köszönés, jelentés	Élőszó
II. Aktualizálás/Motiváció Gondolkodtatok-e már azon, milyen tényezők befolyásolják a beszédhelyzetet és a vevőn/hallgatón kívül egyéni megnyilatkozásaitokat? Mitől lesz egy-egy megnyilatkozás a tiétek? Személyiségünk, érzéseink és gondolataink nagymértékben befolyásolják beszédünket. Egyéni vélemény, gondolat vagy saját személyiség nélkül nem túl sok értelme lenne a kommunikációnak, se előre, se hátra nem mozdulna az emberiség a hatalmas egyetértésből és egyformaságból. Az egyén, (azaz te vagy én) óriási hatással van egy – egy élet- vagy beszédhelyzet alakulására, ettől lesz igazán érdekes, sajátos az életünk.	Élőszó
III. Új ismeretanyag átadása Indukciós anyag <i>Az indukciós anyag azt kívánja bemutatni, mi mindent fejezhet ki a kommunikáció (tudást, érzelmeket, vágyakat, önmagunkat,</i>	

inspirációt). Az oktató vagy saját maga olvassa fel a szövegeket, vagy lejátssza őket a technika segítségével. Minden idézet után arra próbál rávilágítani kérdéseivel, hogy nyelvi kommunikáció és személyes hatóerő nélkül lehetetlen lenne ennyi mindent kifejezni.

„Művész vagyok, a legtisztább fajtából. Költő versek nélkül, festő képek nélkül, muzsikus hangok nélkül. Megvetem az elkészült műveket, szimpla erőfeszítések banális eredményeit. Életem a művem, engeddd, hogy irántad érzett szerelmemnek áldozzam.” *(kifejezésre jut az érzelem, a vágy, és egy kicsit a személyiség)*

Tükör által homályosan

„Minden bűvész trükk három felvonásból áll. Az első rész neve: Ígéret. A bűvész ilyenkor bemutat egy közönséges tárgyat: egy pakli kártyát, egy madarat vagy egy embert. Kéri, hogy vizsgáljuk meg, valódi-e, változatlan-e, hétköznapi-e. De a tárgy valójában... nem az. A második felvonás neve: Fordulat. A bűvész fogja a közönséges tárgyat, és valami rendkívülit tesz vele. Kíváncsian lessük a titkot... de nem találjuk, mert igazából nem is keressük. Nem akarunk tudomást venni róla, mert félünk attól, hogy becsapnak. De még nem tapsolunk, mert az nem elég, ha a rendkívüli tárgy eltűnik. Elő is kell kerülnie. És itt érünk el a harmadik, legnehezebb felvonáshoz, aminek neve: Jutalom.” *(tudás)*

A tökéletes trükk

Kezdj el beszélni magadról, arról, hogy kivagy, engem azzal foghatsz meg. Abban benne vagyok. Csak hogy te ezt nem akarod nagyfiú. Félsz attól, hogy miket mondanál ki. Most te lépsz, főnök. *(buzdítás az önkifejezésre)*

Good Will Hunting

„Mindannyian igényeljük, hogy elfogadjanak, de higgyék erősen, hogy a meggyőződésük egyéni, a sajátjuk, még ha a

Élőszó

nagytöbbség emiatt rossz szemmel is néz magukra, még ha a nyáj azt bégeti is: neeeem heeelyeees. Robert Frost írta: „Az erdőben a válaszütnél én elindultam a járatlan mentén, csupán ezen múltott minden.”

Azt akarom, hogy leljék meg mihamarabb a maguk útját, induljanak el rajta a maguk tempójában mindegy, hogy merre, mindegy, hogy hogyan. Akár peckesen, akár kergén, akárhogyan." (*inspiráció*)

Holt költők társasága

Dátum és téma (Az egyén és a kommunikáció) beíratása

A nyelvi kommunikáció az egyén gondolatainak, érzéseinek, szándékainak a megfogalmazása, az emberi érintkezésben való tudatos és kölcsönös felhasználása.

Az információ nem közlésfolyamat, mert csak passzív, egyoldalú tájékoztatás, illetve tájékozódás; nincs visszajelzés. Az ember társas lény, tehát szüksége van arra, hogy érzéseit szavakba öntse. Egész életünkben kommunikálunk. Az újszülött is képes tudtára adni a világnak érzéseit. A következő években pedig utánzással és tanulással elsajátítja azokat az ismereteket, amik segítségével kiépíti saját személyiségét.

A kommunikáció lehet szóbeli és metakommunikáció (mimika, gesztus, testtartás, távolság stb.).

Mit fejezhetünk ki a kommunikáció segítségével?

- **tudást** – a valóság ábrázolása, leírása, közlése (tudomást szerezhethetünk tényekről, dolgokról, eseményekről, ismeretekről; kommunikációt megelőző történésekre következtethetünk);

- **vágyakat** – felhívó funkció, érzelmek, vágyak kifejezése (akarat, kérdések, követelések kinyilvánítása);

- **készségeket** – gondolataink megformálása, a személyiség megnyilvánulása, ide tartoznak azok a „kiegészítők”, amikről a kommunikáció során eldöntjük, hogy alkalmazzuk-e őket (szavak, mondattípusok, szövegszerkezet, stílusok, gesztusok, mimika, testtartás stb.).

<p>Mindhárom kommunikációs funkció elsősorban az egyéniségünket mutatja, de nagyban meghatározzák őket a társadalmi szokások, alkalmazott udvariassági normák, iskolai és családon belüli szabályok is.</p>	
<p>IV. Begyakorlás</p> <p>1. Önmagadból kiindulva fogalmazd meg vágyaidat néhány mondatban, és beszélj ezekről osztálytársaidnak!</p> <p>2. Írj egy levelet a jövőbeni énednek! Írd le néhány mondatban, vagy akár verses formában, hogy mit szeretsz magadban, milyen tulajdonságaidon szeretnél változtatni, és mi mindent kívánsz elérni életed során!</p> <p>3. Képzeld el álmaid munkáját, házát, autóját, vagy utazását, és beszélj róla osztálytársaidnak!</p> <p>4. Képzeld magad Hókuszpók helyébe és beszélj arról, mit jelent neked a törpökre vadászni! Ha ez megtörtént, beszélj saját meglátásod szerint Hókuszpókról!</p> <p>5. Te vagy Pókember, és most mentetted meg a világot. Beszélj hőstettedről osztálytársaidnak! Ha ez megtörtént, beszélj az eseményről külsőszemlélőként!</p> <p>6. Sikeres üzletember/asszony vagy. Egy híres autókereskedés/divatcég vezetőjeként munkálkodsz. Az egyik legjobb beosztottad nem érez inspirációt arra, hogy a továbbiakban is neked dolgozzon. Hogyan győzöd meg, hogy maradjon? A szituációt játsszátok el!</p>	<p>Szerepjáték</p>

<p>7. Játsszátok el a becsületet, a szeretetet, a faragatlanságot és a gyűlöletet! Beszélgetsetek az emberekről!</p>	
<p>V. Összegzés</p> <p>A személyiségünk, egyéniségünk mindig nagy hatással van megnyilatkozásainkra. Mindig önmagunkból kiindulva formálunk véleményt. Még metakommunikációnk is egyedi. (Itt az oktató megemlíthet néhány sajátosságot az órán tapasztaltakból.) Ahhoz, hogy érvényesülni tudjunk, és megszólalásinkkal a kívánt hatást érhessük el, mindig önmagunkból kell építkeznünk a világba. Egyéniség nélkül nem lenne kommunikáció, csak üres beszéd. Ezeket érdemes észben tartani.</p>	<p>Élőszó</p>
<p>VI. Házi feladat</p> <p>1. Készíts fogalmazást arról, hogy milyennek látod önmagad, ne arról írd, milyen szeretnél lenni, erre már az órán sor került, azt írd le szerinted ki vagy te jelenleg!</p> <p>2. <u>A lehetetlent lehetni: Feladatgyűjtemény, 7. osztály/7. feladat</u></p> <p>Fogalmazd meg írásban, hogyan zajlana egy telefonbeszélgetés a tegnapi esti viharról:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) a legjobb barátoddal, b) egy osztálytársaddal, akit nem nagyon kedvelsz, c) számodra ismeretlen felnőttel, aki a szüleidet keresi, d) téves hívás esetén. 	<p>Élőszó</p>

8. osztály

Tanítási anyag: A kommunikáció célja

Óratípus: Új ismereteket feldolgozó óra

Célok:

- *oktatási cél:* legyen képes a tanuló a különböző szerepeknek és a szóbeli kommunikáció céljainak megfelelő típusában szöveget alkotni, ismerje fel a tanult stílus eszközöket a szóbeli és írásbeli szövegalkotási feladatokban, legyen képes témának és célnak megfelelően érvelni és vitatkozni
- *képzési cél:* értse, milyen célok, késztetések befolyásolják a kommunikáció típusait a különféle élethelyzetekben
- *nevelési cél:* tudatosuljon a tanulóban, hogy a kommunikációt állandóan befolyásoló cél a szituatív megnyilvánulás kell, legyen, igyekezzen ezt alkalmazni a mindennapok során

Taneszközök: tankönyv

Az óra menete

Tartalmi rész	Módszer
I. Szervezés Köszönés, jelentés	Élőszó
II. Aktualizálás/Motiváció <i>Ezt a részt csak az indukciós anyag bemutatása után közvetítjük a gyerekek felé!</i> Hogyan értelmezték, ha azt mondom, hogy a kommunikáció a gondolat szinkronhangja, vagy egy írógép, amely a gondolat tulajdona? <i>(A gyerekek elmondják, hogy lényegében a kommunikáció szóbeli és írott formájáról van szó.)</i> A mai órán azokkal a tényezőkkel fogunk foglalkozni, amelyek a „szinkronhang”, és az „írógép” által létrehozott szöveg milyenségét befolyásolják!	Élőszó
III. Új ismeretanyag átadása Indukciós anyag Jelenhelyzetben az indukciós anyag egy cselekménysorozat lesz, mely a tanár érkezésével indul! Az oktató feladata az lesz, hogy a hallgatással kommunikáljon, azaz ne reagáljon a diákok köszönésére, jelentésére és kérdéseire szavakkal, csak is komoly némasággal. A kommunikációval mindig kifejezünk valamit, attól függően, hogy milyen cél vezérli kifejezőmódunkat. Itt	

az oktató viselkedése zavart fog generálni, a tanulók vagy hibásnak fogják érezni magukat, vagy fogalmuk sem lesz arról, hogy mi történik.

A tanár célja ebben az esetben megértetni a gyerekekkel azt, hogy bármit kifejezhetünk a kommunikáció segítségével, ha tudjuk, milyen hatást kívánunk elérni az aktuális helyzetben.

Dátum és téma (*A kommunikáció célja*) beírása

Ismétlés:

Az elmúlt évek folyamán rengeteg információt szereztek a kommunikációról. Szeretném, ha összefoglalnátok néhány mondatban, mit is takar a fogalom. Beszéljete arról, mi a kommunikáció? Mi mindent fejezhetünk ki a kommunikációnak köszönhetően? Térjete ki arra is, milyen formái vannak!

Fogalom meghatározás a gyerekek válaszaiból kiindulva:

A nyelvi kommunikáció az egyén gondolatainak, érzéseinek, szándékainak a megfogalmazása, az emberi érintkezésben való tudatos és kölcsönös felhasználása.

A kommunikáció segítségével bármit kifejezhetünk, amit gondolataink közül érvényre akarunk juttatni, tartozzon az a tudás a vágyak vagy a készségek által befolyásolt kategóriába.

A mai óránk a kommunikáció céljával foglalkozik.

Minden üzenetnek, minden kommunikációnak, minden beszédnek valamilyen célja van. Lehet az **meggyőzés**, **rábeszélés**, a **hallgató befolyásolása** vagy akár **ismeretközlés** is. Szituációtól függően a **gyönyörködtetés**, az **érzelemkifejezés** szándéka is befolyásolhatja a kommunikációt.

Fontos, hogy a beszéd elején kapcsolat teremtődjék a partnerek között. A kommunikációnak van **kapcsolatteremtő**, **kapcsolatzáró** és **kapcsolattartó** funkciója is.

A kommunikáció akkor sikeres, legyen szó akár az írott, akár a beszélt típusiról, ha megfelel első és legfontosabb céljának, azaz annak, hogy az adott szituációhoz igazodjék, **szituatív legyen**.

Élőszó

Együtműködés, erőfeszítés és együttérzés is befolyásolja a kommunikációt.

Lehet a kommunikáció sikeres és sikertelen. Ha megnyilvánulásunk szituatív, ha megfelelő kommunikációs partnerrel állunk szemben és mi is azok vagyunk, akkor nagy a valószínűsége a sikernek, ellenkező esetben minden bizonnyal kudarcba fullad a kommunikáció. *(Gondoljatok csak az óra elején tanúsított viselkedésekre!)*

A kommunikációs megnyilatkozás lehet **beszélt** és **írott**, **tervezett** és **spontán**, **monológ** és **párbeszéd**, vagy akár **vita** is.

Most nézzünk néhány példát, és mivel rendelkeztek a témával kapcsolatban előismeretekkel, a példák elemzése után meghatározzuk az imént felsoroltak fogalmait.

Levél:

1906 ápr. 17.

Kedves Babits, ne vegye rossz néven, hogy újra figyelmeztetem múltkor tett ígéretére: a Nietzsche könyvet nagyon várom. Szép fordítását, pompás prózáját nagy örömmel és gyönyörűséggel olvastam s minden nap legalább egyszer elolvasom a versküldeményét is. Én valósággal fanatizálva vagyok, s bizony kérelmét sem tartom be, hanem az itt levő kevés intelligens embernek hencegő garral mutogatom a nagyszerű költeményeket és bizvást állíthatom, hogy Szabadkán is több imádója van. Bámulják a nyelvét, az eredetiségét és káromkodva szidják, mért nem lép már elő. Úgy látszik, nekünk kell kezünkbe venni az ügyet s önt valósággal hajánál fogva kell kicibálni az irodalmi vásár szemetes piacára. Bocsássa meg ez édeskés - őszinte - hangot, melyet utálva bár, önnel szemben használok, de azt hiszem, hogy az ön «morbus hungaricusát» csak is úgy gyógyíthatjuk meg, ha mind nyíltan szemébe mondjuk a kellemetlenül hangzó igazságokat is. Üdvözli barátja

Kosztolányi Dezső

(Szómagyarázat:

garral: hangoskodva, nagy felhajtással

morbus hungaricus: magyar kór)

Monológ:

<https://www.youtube.com/watch?v=0Qmz5s1NWWs>

Al Pacino beszéde az Egy asszony illata c. filmből.

Párbeszéd:

<https://www.youtube.com/watch?v=Wu0cWpLLYk>

Részlet az Éltrevalók c. filmből.

Kérdések:

Milyen kommunikációs megnyilatkozásokat láthattunk, hallhattunk?
A levél melyik típusba tartozik, milyen szabályszerűségek jutnak eszetekbe a formai követelményeket illetően?

Spontán vagy tervezett beszéd hangzott el a videóban? Mi a különbség a spontán és a tervezett megnyilatkozás között?

Mennyire volt szituatív Driss (Omar Sy) megnyilatkozása a párbeszédben? Milyen jelzőkkel írható körül a viselkedése?

Próbáljátok meghatározni a kommunikációs megnyilatkozás típusainak fogalmát!

Spontán közlés – örök rögtönzés hatja át, a beszélő nem tervezi meg mondandóját. Pillanatok töredéke alatt a nyelvhasználat beépült szabályszerűségeibe illeszti gondolatait, és közli a hallgatósággal. Az írásos megnyilatkozás is lehet spontán, gondoljatok csak egy órai levelezésre, vagy egy gyors chatbeszélgetésre.

Tervezett közlés – előre elkészített szövegeken alapul. tudatosan fejtjük ki a gondolatainkat az adott témával kapcsolatban egy szituációhoz illő „séma” követelményeit betartva.

Monológ – olyan szöveg, amelyet egy ember mond el, vagy ír le. A hallgató vagy az olvasó a monológ befejezéséig csak észleli és megérti a szöveget, nem vesz részt a monológ megalkotásában. Monológnak tartjuk a hétköznapi történet elbeszélést, az ünnepi beszédet, az előadást, a feleletet, a szöveges dolgozatot, és minden egy szerző által írt szöveget, legyen az akár regény, akár levél.

Párbeszéd – olyan szöveg, amelyben minimum két ember beszélget, hacsak valaki nem szokott a tudatalattijával kommunikálni. A párbeszédben a beszélők rendszeresen váltják egymást. alapegysége a forduló, amely az egyik fél által egyszerre elmondott szöveget jelenti. A párbeszédhez soroljuk a mindennapi beszélgetést, a vitát, a megbeszélést, a szóbeli vizsgát és írásban a vizsgatesztet.

IV. Begyakorlás

I. Párbeszédalkotás

Négy önként jelentkezőt igényel a feladat. Az lesz a gyerekek dolga, hogy szituatív párbeszédet alkossanak, betartva meghatározott fordulókat. Mielőtt megalkotnák a bátor jelentkezők a párbeszédet, megkérhetjük az osztály többi tagját, hogy illusztrálják példákkal a párbeszéd fordulóit, de a példák ne a meghatározott szituációhoz kapcsolódjanak! Hívjuk fel arra a figyelmüket, hogy a válasz a közlés kategóriájába tartozik! A páros tagjai együtt gondolják ki a szituációhoz illő párbeszédet!

1. párbeszéd:

Állatkert igazgató vagy, szeretnéd rábeszélni az egyik látogatót, hogy fogadjon örökbe egy pingvin családot, mert az állatkertben nincs elegendő hely a számukra. A párbeszéd fordulói a következőképpen váltják egymást:

közlés-közlés-közlés-közlés-kérdés-válasz-kérés-válasz-felszólítás-válasz;

2. párbeszéd:

Híres festőművész vagy. Legújabb alkotásodról beszélsz, el szeretnéd kápráztatni egyik rajongódat. A párbeszéd fordulói a következőképp váltják egymást:

kérdés-válasz-kérdés-válasz-közlés-kérdés-válasz-közlés-közlés-közlés

II. Spontán szövegalkotás

Két önként jelentkezőt igényel a feladat. Vázzuk a gyerekeknek a meghatározott szituációt, amelyhez beszédüket igazítaniuk kell, ezt követően hallnak egy szót, és a szó elhangzása után rögtön el kell kezdeniük mondandójukat!

1. szituáció:

Egy televíziós műsor vendége vagy, az elhangzó szó sokoldalú alkalmazhatóságáról beszélsz a kedves tévénézőknek. A feladatod meggyőzni őket arról, hogy érdemes ilyen „háztartási gépet” rendelni minden konyhába!

Szerepjáték

<p>1. szó: betonkeverő</p> <p>2. szituáció:</p> <p>Híres biológus vagy, a következőkben elhangzó szóról tartasz kiselőadást egyetemi hallgatóknak.</p> <p>2. szó: mosómedve</p> <p><i>(Az oktató önállóan is alkothat szituációkat különféle szavakhoz, ha van rá igény és az idő engedi.)</i></p> <p>III. Írott szöveg alkotása</p> <p>Az osztály egyik felét arra kérjük, hogy írjon egy levelet, melyben egy koncert eseményeiről tájékoztat egy meghatározott személyt. A felsorolt személyeket vagy borítékba rakjuk, és mindenki húz belőle, vagy szétosztjuk a tanulók között.</p> <p><i>Személy, aki „megkapja” a levelet:</i> elnök, barát/barátnő, édesanya, édesapa, Leonardo Dicaprio, rendőrtiszt, háziorvos, a koncertezők egyik énekese, egy sarkvidéken élő remete;</p> <p>Az osztály másik felét arra kérjük, hogy írjon egy reklámszöveget a neki jutó tárgyról.</p> <p><i>Tárgyak:</i> négyökrös szekér, lópokróc, multifunkcionális mozsár, tárcsás mosógép, almásláda, kávédaráló, szenes vasaló, tyúkülő, madáretető, lemezlejátszó;</p> <p><i>(Az oktató önállóan is találhat ki tárgyakat és személyeket.)</i></p> <p><i>(Ha valamelyik gyakorlatra nem jutna idő, feladhatjuk házi feladatnak.)</i></p>	
<p>V. Összegzés</p> <p><i>Kérdések:</i></p> <p>Mit fejezhetünk ki a kommunikációval, milyen célok befolyásolhatják megnyilatkozásainkat?</p> <p><i>Az elhangzó válaszok után az oktató jelezze a diákok felé, hogy tulajdonképpen <u>bármit</u> kifejezhet a kommunikáció.</i></p> <p>Soroljátok fel a közlés típusait, próbáljátok meg megfogalmazni, miért van szükség ennyi kommunikációs lehetőségre!</p> <p>Világunk összetett, gondolataink, érdekeink elképzeléseink, céljaink is azok. Fontos észben tartani, hogy a kommunikáció, a megtestesült gondolat az önmegvalósítás első lépése, nem mindegy, hogy miként lépkedünk. Abban az esetben, ha a helyzetnek megfelelő kulccsal próbálunk előrébb haladni, nem fog visszafordulásra készíteni a kommunikációs kudarc.</p>	Élőszó
<p>VI. Házi feladat</p>	

<p>1. Válasszatok magatoknak társat az osztálytársaitok közül, és beszélgetsetek facebook chaten a kommunikációról, hangulatjeleket is alkalmazzatok! A beszélgetést hozzátok el, és következő órán elemezzük a társalgási stílus szóban forgó típusát.</p> <p>2. <u>A lehetetlent lehetni: Feladatgyűjtemény, 8. osztály/3. feladat</u></p> <p>Szituációtól függően állapítsd meg, melyik szóhasználat az odaillő vagy a nem odaillő a megadott szituációkban:</p> <ul style="list-style-type: none"> – iskolai feladatkor: <i>Babits Mihály 1883-ba született</i> – iskolában a tanárral beszélgetve: <i>Akarnák kérni még egy kis időt a dolgozatra</i> – nagymamának a nyári szünidőben: <i>Akarnák kérni még egy kis pénzt fagyira.</i> – barátodnak: <i>Mutassad a kezed!</i> – boltban fiatal eladóval beszélgetve: <i>Mennyibe fáj a kenyér?</i> – boltban, nálad jóval idősebb eladóval beszélgetve: <i>Mennyibe fáj a kenyér?</i> 	<p>Élőszó</p>
---	---------------

9. osztály

Tanítási anyag: A szövegtípusokról tanultak összefoglalása

Óratípus: Új ismereteket feldolgozó és rendszerező óra

Célok:

– *oktatási cél:* igazodjon el a tanuló az írásbeli és a szóbeli közlésmód különbségei között, tudatosak legyenek a megnyilvánulásai a tartalomhoz, a kommunikációs alkalomhoz illő nyelvi, stilisztikai eszközök kiválasztását illetően

– *képzési cél:* értse, miért van szükség többféle szövegtípusra, bátran fejezze ki gondolatait az összes típusban, merjen érvelni elképzelései mellett, akkor is, ha társai mást gondolnak

– *nevelési cél:* tudatosuljon a diákban, hogy nem csak azért fontos a szituatív, alaklomhoz illő megnyilvánulás, hogy a saját közlésmódja helyénvaló legyen, a világ, a különféle élethelyzetek és mások megnyilvánulásainak értelmezése is sokkal egyszerűbb, ha finomítjuk beépült kommunikációs rendszerünket

Taneszközök: tankönyv

Az óra menete

Tartalmi rész	Módszer
I. Szervezés Köszönés, jelentés	Élőszó
II. Aktualizálás/Motiváció Tudjuk és tapasztaljuk, hogy a velünk történt eseményeket, a minket körülvevő világot, a gondolatainkat különféle dolgokról ezer és ezeregy féleképp szavakba önthetjük. Ez a hatalmas kommunikációs szabadság mégis hordoz magában egyfajta rendszerszerűséget. Azt szeretném, ha a következőkben megpróbálnátok meghatározni ezt a rendszerszerűséget.	Élőszó
III. Új ismeretanyag átadása Indukciós anyag 1. Az oktató kérje meg egyik tanulóját, hogy beszélje el, milyen volt a tegnapi délutánja, kérje meg, hogy részletes beszámolóra törekedjen.	

<p>2. Az oktató ragasszon egy nyomtatott festményt a táblára (például Caspar David Friedrich—Vándor a ködtenger felett), és kérje meg az egyik tanulót, hogy mondja el, mi látható a képen!</p> <p>3. Végül az oktató kérje meg egyik tanulóját, hogy győzze meg osztálytársait arról, hogy kedvenc könyvét/filmjét/sorozatát/ érdemes elolvasni/megnézni.</p> <p><i>A tanulók közreműködésével az osztály mindhárom szövegtípusból halhatott egy-egy spontán megalkotott példát.</i></p> <p>Most kérjük meg a tanulókat arra, hogy vázolják fel miben különbözött a három szöveg egymástól, és mi idézi elő a különbségeket. az elképzelések elhangzása után vázoljuk az óra témáját!</p> <p>Dátum és téma (<i>A szövegtípusokról tanultak összefoglalása</i>) beírása</p> <p>A szöveget meghatározó kommunikációs funkciók szerint megkülönböztetünk <i>elbeszélő</i>, <i>leíró</i> és <i>érvelő</i> szövegtípusokat.</p> <p><i>Mit tudunk az elbeszélő szövegről?</i></p> <p>Az elbeszélő típusú szövegek célja elsősorban a tájékoztatás, valamely eseménysor elbeszélése.</p> <p>Az eseménysort elbeszélhetjük a <i>múltból a jövő felé haladva</i>, a <i>jelenből visszatekintve a múltba</i>, vagy „<i>in medias res</i>”, azaz az <i>események közepébe vágva</i>.</p> <p>Az elbeszélő szöveg a szépirodalmon kívül előfordul természettudományos ismertetésekben, és jelen van a személyes közlésekben (levél, napló, önéletrajz, emlékirat) is.</p> <p>Az elbeszélő szöveg jellemző sajátosságai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • időbeliségre épül, szerkezete láncszerű • a benne foglalt történet vezérfonalát maga az esemény adja • gyakoriak benne a párbeszéddek • cselekménye fordulatokban gazdag • élményszerűsége, szemléletessége törekszik 	<p>Élőszó</p>
---	---------------

• gyakoriak benne az igék, amelyeknek ideje és személye attól függ, hogy az elbeszélő csupán külső szemlélő vagy részt vesz az eseményekben

Milyen sajátosságai vannak a leíró szövegnek?

A leírás, mint szövegfajta egy-egy tárgy, személy, fogalom bemutatása jellemző jegyeinek felsorolásával.

A leíró szövegek általában *térbeliségre épülő, láncszerű* vagy *mozaikszerű* szerkezetűek.

A leírás előfordulhat *szóban* vagy *írásban*. Közlésmódja *tárgyilagos*, nyelvi megformálására jellemző a névszók túlsúlya, a hiányos mondatok.

Fajtái: *hétköznapi, publicisztikai, hivatalos, tudományos vagy irodalmi.*

A leírás általában más szövegtípusok részeként jelenik meg. Önállóan csak meghatározásokban, lexikoncikkekben, értekezésekben fordul elő.

A leírás történhet:

- résztől az egész felé
- egésztől a részletekig
- közelebbitől a távolabbi felé vagy fordítva
- egy pontból kiindulva, koncentrikus körökben
- kívülről befelé
- belülről kifelé
- haladás közben
- meghatározott időben (munkafolyamatok esetében)

Milyen sajátosságai vannak az érvelő szövegnek?

Az érvelő szöveg célja elsősorban nem a tájékoztatás, hanem a **meggyőzés**, a hallgatóra vagy az olvasóra gyakorolt hatás.

Az érvelő szövegek általában *logikai rendre, ok-okozati kapcsolatra épülő, láncszerű (lineáris) szerkezetű szövegek.*

Logikai, nyelvi eszközei:

- *következtetés, magyarázat, bizonyítás, cáfolat;*
- *példák, párhuzamok, ellentétek.*

<p>Műfajai: <i>tanulmány, esszé, értekezés, szónoklat, felszólalás, előadás, vita, újságcikk.</i></p> <p>Az érvelő szövegekben tételmondatokban megfogalmazott állításokat <i>bizonyítunk</i> vagy <i>cáfolunk</i>. A bizonyításhoz különféle érveket használunk fel. A szóban elhangzó érvelő szövegnek fontos részei a beszédünket kísérő meggyőző hanghatások, a kifejező arcjáték, a hatásos mozdulatok, a testtartás.</p> <p>Az érvelő szöveg szerkezete:</p> <p>Bevezetés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • problémafelvetés (hatásos kérdés, kijelentés, idézet) • témamegjelölés, • előzetes vázlat <p>Tárgyalás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a vélemény, a probléma megfogalmazása; • a tétel bizonyítása többféle (pl.: ok-okozati, összehasonlító, általános igazságra épülő) érvel, példával; • az ellenvélemény cáfolata, a saját vélemény megerősítése <p>Befejezés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • összegzés, • a téma továbbgondolása, • érzelmi zárás (idézet, kérdés, felhívás stb.) <p><i>Mint tudjátok, az érvelő-meggyőző közlésformák egyike a vita.</i></p> <p>Mit tudtok a vitáról?</p> <p>A vita két vagy több személy között zajló szellemi küzdelem valamilyen kérdés eldöntésére. A vitában részt vevő személyek érveket sorakoztatnak fel: bizonyítanak vagy cáfolnak az általuk vélt igazság érdekében.</p> <p>A vita felépítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a különböző álláspontok megfogalmazása • érvek ütköztetése: bizonyítás – cáfolás • a vita lezárása, közös álláspont kialakítása 	
<p>IV. Begyakorlás</p>	

<p>16. Képzeld el, hogy kalózkapitány vagy. Legutóbb majdnem hajótörést szenvedtél legénységeddel. Írd meg a történetet, majd mondd el osztálytársaidnak! Tartsd be a z elbeszélő stílus követelményeit!</p> <p>17. Híres színész vagy, legutóbbi filmedért Oscar-díjjal jutalmaztak. Beszélj osztálytársaidnak a filmről, a leíró stílus követelményeit betartva, majd mesélj a díjátadóról, betartva az elbeszélő szöveg kritériumait!</p> <p>18. Világutazó vagy! Győzd meg osztálytársaidat arról, hogy egyszer mindenképp el kell utazniuk kedvenc országodba/városodba, betartva az érvelő szöveg szabályait. Mikor az országról/városról beszélsz, kövesd leírás kritériumait, és meséld el a legutóbb itt átélt kalandodat, betartva az elbeszélés követelményeit!</p> <p><i>(A feladatok fokozatosan nehezednek, a nehézségi foknak megfelelő időt kapjanak a diákok a felkészülésre!)</i></p> <p>19. <u>Vita</u></p> <p>Osszuk két csoportra az osztályt! Az 1. csoport tagjai elismert számítástechnikai szakemberek, a 2. csoport tagjai egy hagyományhű törzsi szekta képviselői. A két csoportnak azt kell megvitatnia, hogy melyik életforma az ideális. Mindkét csoport érveljen az általa képviselt életforma mellett, a másik csoport által képviselt ellen, majd jussanak közös megegyezésre, alakítsanak ki közös álláspontot!</p>	<p>Szerepjáték</p>
<p>V. Összegzés</p> <p>Kérdések:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Milyen szövegtípusokat ismertek? 2. Miért van szükség különféle szövegtípusokra? 3. Hol találkozhatunk a szövegtípusok válfajaival? 4. Szerepelhet-e mindhárom típus egy szövegen belül? <p>Gondolatink kifejezése, kommunikációs érdekein elérése sokféleképp megvalósulhat. Ha ismerjük a megnyilatkozást</p>	<p>Élőszó</p>

<p>befolyásoló tényezőket, és tisztában vagyunk a kommunikációs szituáció teremtette lehetőségek alkalmazásának mikéntjével, sosem fog gondot okozni a szituatív beszéd.</p>	
<p>VI. Házi feladat</p> <p>1. Írj olyan történetet, amely elbeszélést, leírást és érvelést is tartalmaz, következő órán oszd meg osztálytársaiddal!</p>	<p>Élőszó</p>

10. osztály

Tanítási anyag: A képszerűség stíluseszközei a szépirodalmi stílusban. Hasonlóságon és érintkezésen alapuló szóképek

Óratípus: Új ismereteket feldolgozó óra

Célok:

- *oktatási cél:* ismerje fel a tanuló a szépirodalmi alkotásokban a különféle szóképeket
- *képzési cél:* legyen képes a tanuló a több síkon történő szövegelemzésre
- *nevelési cél:* tudja értékelni és felfedezni a tanuló a szépirodalmi szövegben rejlő esztétikumot

Tanesszközök: tankönyv, szöveggyűjtemények, kötetetek, nyomtatott jegyzet

Az óra menete

Tartalmi rész	Módszer
I. Szervezés Köszönés, jelentés	Élőszó
II. Aktualizálás/Motiváció Valószínűleg előfordult már veletek, hogy egy-egy szépirodalmi alkotás kibontotta a képzeletetek fonalát, és új irányba görgette tovább, vagy egy vers annyira passzolt az aktuális hangulatotokhoz, hogy mára a kedvenceitek közé tartozik. Az sem kizárt, hogy volt olyan pillanat életek során, mikor azt éreztétek, hogy a bennetek megfogalmazódó gondolatok jobban éreznék magukat papírra vetve. Mit gondoltok mi köze a nyelvnek az irodalomhoz, és mi köze az irodalomnak a lélekhez? Szerintetek miért tud hatni az emberre az irodalom? <i>Az oktató csak a nyelv és az irodalom kapcsolatáról beszéljen szakszerűen, a másik két kérdés a tanulók véleményét kívánja feltárni.</i>	Élőszó
III. Új ismeretanyag átadása <i>Indukciós anyag</i> Készíts szépirodalmi alkotást a következő használati utasításból! Használj szóképeket, támaszkodj az előzetes ismereteidre!	

Hajszárító

A készüléket ne használja kád, zuhanyzó, mosdó vagy más víztartály közelében.

Ha a készüléket a fürdőszobában használja, használat után húzza ki az áramhálózatból a villásdugót húzva, mivel víz közelében a készülék veszélyt képez, még kikapcsolva is.

A kiegészítő védelem biztosításához ajánlott a fürdőszoba áramhálózatába áramkorlátozó. Ha nem tudja, mi tévő legyen, kérjen tanácsot egy villanyszerelőtől!

Ez egy időigényesebb feladat, néhány bátrabb jelentkező alkotását hallgassuk meg az óra elején, ha marad idő, a többit az óra végén olvassuk fel! Mondják el a tanulók, milyen szóképeket alkalmaztak! Azért indíthatunk egy kreatív feladattal, mert a diáknak vannak a témával kapcsolatos előismeretei.

Kérdések az indukciós anyag után:

Mi a szépirodalmi stílus különlegessége?

Mit gondoltok, miért ezt tárgyaljuk utolsóként?

Milyen sajátosságai vannak a költői nyelvhaszúlnak?

Szerintetek miért van szükség szóképekre?

Milyen szóképeket ismertek?

Dátum és téma (A képszerűség stíluseszközei a szépirodalmi stílusban. Hasonlóságon és érintkezésen alapuló szóképek)
beírása a füzetbe

A szépirodalom nyelvének egyik alapvető vonása, hogy a valóságot vizuális érzéki megjelenítés útján tükrözi. Ez különbözteti meg leginkább a tudomány nyelvétől és a hétköznapi nyelvhasználatától. A szépirodalom sajátos kommunikáció, melynek eszköze a költői nyelv. Tartalma mélyebb, sűrítettebb, eredetibb, mint a köznapi közlésé. Hogy a szépirodalom betölthesse azt a

Élőszó

szerepét, sajátos kifejezőeszközökre van szüksége. Ezeknek alapja is a mindennapokban használt nyelv, csak másképpen, a művészet eszközeként alkalmazva. Ez a művészi felhasználás teszi lehetővé, hogy a nyelv hagyományos elemeivel is újat, egyénit tud alkotni az irodalom. A művészi nyelvhasználat eljárásainak egyik alapvető csoportja a szóképek.

A szókép egy fogalom, egy jelenség átvitele egy másik fogalomra, jelenségre a köztük fennálló valamilyen kapcsolat alapján.

A következő szóképeket különböztetjük meg:

Hasonlóságon alapuló:

- *Metafora*
- *Megszemélyesítés*
- *Allegória*

Hasonlóságon és érintkezésen alapuló:

- *Szinesztézia*
- *Szimbólum*

Érintkezésen alapuló:

- *Metonímia*
- *Szinekdoché*

Képszerű beszéd:

- *Hasonlat*
- *Körülírás*
- *Eufemizmus*

Nem tartozik a szóképek közé, de a képszerű beszéd jelenségének tartjuk a hasonlatot, a körülírást és az eufemizmust. Ezeket a stílusjelenségeket szóképekhez csatlakozó stílári eszközöknek nevezzük.

Metafora:

A hagyományos irodalomelméleti felfogás szerint **a metafora (gör. metaphora, epiphora, lat. translatio) ‘átvitel’ olyan szókép, mely egy képet, fogalmat egy másikkal azonosít tartalmi v. hangulati hasonlóság alapján.** Olyan szókép, **névátvitel**, amely két fogalom közt fennálló tartalmi hasonlóságon vagy hangulati egyezéson alapul. A metaforával a beszélő egy dolog

jelentéstartalmát, vagy annak egy részletét úgy érzékelteti, hogy két jelet egymásra vonatkoztat. Az egyik – a kifejezendő dolog – rendszerint a nyelvben szokásos fogalmi megnevezéssel szerepel a szövegben (vagy csak a tudatunkban), a másik – a kifejező elem – pedig képi természetű.

Pl.:

Kezed párnámra hull, elalvó **nyírfaág**... (Radnóti Miklós)

Kezed – fogalmi megnevezés.

Elalvó nyírfaág – képi megnevezés.

Az oktató kérje meg a tanulókat, hogy mondjanak még példákat!

Alakjuk szerint kétféle metaforát különböztetünk meg:

1. A teljes (kéttagú) metafora a kifejezendő (azonosított) és a kifejező (azonosító) fogalom nevét egyaránt feltünteti. Például:

*...A füstfellegecskékben nagyapám arcát látom, szakállának a szúrását érzem a homlokomon. **Fehér virág a szakálla.***

(Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér)

2. Az egyszerű (egytágú) metafora csak a kifejező (azonosító) elemből, magából a képből áll (a kifejezendő fogalmát tehát hozzá kell érteni). Például:

Csillagokat rúgott szilaj paripája,

(Petőfi Sándor: János vitéz)

A metaforák stílushatása aszerint is változik, hogy a kifejező, vagyis a metafora milyen szófajú szó.

Megszemélyesítés

A megszemélyesítés egyfelől elvont dolgokat, természeti jelenségeket, élettelen tárgyakat élőként mutat be (az élőkre jellemző

cselekvéssel, érzéssel, tulajdonsággal ruház fel), másfelől növényeknek és állatoknak emberi érzést és cselekvést tulajdonít.

Egy perc: a Nyár meg sem hőkölt belé

S Párisból az Ősz kacagva szaladt.

Itt járt s hogy itt járt, én tudom csupán

Nyögő lombok alatt.

(Ady Endre)

Duhaj legény, fülembé nótáz,

Iszunk, iszunk s én hallgatom.

Piros hajnalok hosszú sorban

Suhannak el és részegen

Kopognak be az ablakon.

(Ady Endre)

Az első idézetben az Ősz, a másodikban a hajnal van megszemélyesítve.

Allegória:

Az **allegória** olyan folyamatos, kifejtett metafora, amelynek jelentése túlmutat a benne foglalt szavak közvetlen jelentésén. A teljes allegóriában a kifejezendő gondolat (gondolatsor) teljes egészében képsorral alakul át. A képsornak önmagában is van értelme, de az allegóriának másik jelentése is van: a képsornak pontosan megfelelő gondolat.

*Nyílt tengerre sodor, Hajóm, az új
orkán? ...*

Bírja, kötélzete

híjján, bírja hajó még

ádázabb vizek ostromát?

kerüld

a tengert, mely a márvány

Cycládok falait veri!

Horatius: Allegória a hazáról

(fordította: Szabó Lőrinc)

Szimbólum:

A **szimbólum** hagyományos értelemben valamely gondolati tartalom (eszme, érzés, elvont fogalom) jelképe, érzéki jele. A szimbólumban a kifejezendő valóság és a kifejező kép között nincs pontról pontra követhető megfelelés. Maga a kép mintegy önállósul. Ezért az egyéni költői szimbólum megértése gyakran nehéz. A szimbólum a népköltészet egyik kedvelt képalkotó módszere. A szerelmi szimbolika gazdag virág-, és gyümölcsmotívumokban. Legáltalánosabb virágszimbólum a rózsá, ami már annyira közhellyé vált, hogy a szeretőt „rózsám”-nak nevezni mindennapos még a közbeszédben is.

Édesanyám rózsafája,

Én voltam a legszebb ága.

De egy hűtlen leszakajta,

Keze között elhervaszta.

Hej rózsá, rózsá, ékes vagy.

Hajnali csillag fényes vagy.

Egyenes vagy rózsám, mint a nád,

Nekem nevelt az édesanyád.

<p>Ezekben a szimbólumokban a rózsza nemcsak maga a szerető, hanem a szerelem is, vagyis rózsát szakítani annyi, mint a szerelmet élvezni.</p>	
<p>IV. Begyakorlás <i>Gyakorlatok a tankönyvből</i> <u>20. gyakorlat</u></p> <p>Olvassátok el az alábbi idézeteket! Magyarázzátok el, milyen jelentéssik mentén jön létre a kölcsönhatás, mi az alapja a névátvitelnek az alábbi metaforák esetében!</p> <p><i>A lelke ódon, babonás vár.</i> <i>(Ady Endre)</i></p> <p><i>A bánat egy nagy óceán.</i> <i>S az öröm?</i> <i>Az óceán kis gyöngye.</i> <i>(Petőfi Sándor)</i></p> <p><i>A világ egy kopott szekér,</i> <i>Haladna, de nem messze ér...</i> <i>(Arany János)</i></p> <p><u>22. gyakorlat:</u></p> <p>Olvassátok el az alábbi idézeteket, és keressetek példákat bennük a megszemélyesítésre! Milyen hasonlóság alapján jön létre a jelentéskapcsolat az egyes esetekben? Nevezzétek meg minden esetben azt az elvont fogalmat vagy tárgyat, amit a költő megszemélyesít!</p> <p><i>Mint kiűzött király országa széléről,</i> <i>Visszapillant a nap a föld pereméről,</i> <i>Visszanéz még egyszer</i> <i>Mérges tekintettel,</i> <i>S mire elér a szeme a tulsó határra,</i></p>	<p>Szerepjáték</p>

Leesik fejről véres koronája.

(Petőfi Sándor)

A dér a kökényt megeste

Hüvös és öreg az este.

(Weöres Sándor)

A villamos is aluszik,

S míg szendereg a robogás,

Álmában csönget egy picit –

Aludj el szépen, kis Balázs.

(József Attila)

23. gyakorlat:

Olvassátok el az alábbi verset, melyben az allegória a totalitárius, egyeduralmi rendszert rejti! Milyen központi gondolatra épül az allegória?

Ős patkány terjeszt kórt miközöttünk,

a meg nem gondolt gondolat,

belezabál, amit kifőztünk,

s nem emberből emberbe szalad.

Miatta nem tudja a részeg,

ha kedvét pezsgőbe öli,

hogyan iszonyodó kis szegények

üres levesét hörpöli.

(József Attila: Ős patkány terjeszt kórt...)

25. gyakorlat:

Próbáljatok minél több szinesztéziát alkotni a következő szószedet segítségével!

Nóta, élet, keserű, édes, sós, hideg, forró, hangos, szín, dallam

<p><u>27. gyakorlat:</u></p> <p>Olvassátok el az alábbi idézeteket és eddigi irodalmi tanulmányaitok ismereteit is felhasználva magyarázzátok meg, mit jelentenek az alábbi Ady-szimbólumok!</p> <p><i>Megöl a disznófejű Nagyúr, Éreztem, megöl, ha hagyom, Vigyorgott rám és ült meredten: Az aranyon ült, az aranyon, Éreztem, megöl, ha hagyom.</i></p> <p>(Ady Endre)</p> <p><i>Bibor-palástban jött Keletről A rímek ősi hajnalán. Jött boros kedvvel, paripásan, Zeneszerszámmal, dalosan És mellém ült le ős Kaján.</i></p> <p>(Ady Endre)</p>	
<p>V. Összegzés</p> <p>Kérdések:</p> <p>Mik a képszerűség stíluseszközei?</p> <p>Milyen szóképekkel foglalkoztunk a mai órán?</p> <p>Hogyan határoznád meg az órán tárgyalt szóképek meghatározásait saját szavaiddal?</p> <p>Elképzelhető-e a szépirodalmi stílus szóképek nélkül? Válaszodat indokold meg!</p>	Élőszó
<p>VI. Házi feladat</p> <p><i>Írj mindegyik szóképre egy-egy példát! Használd a fantáziád!</i></p> <p><i>Ez egy kreatív házi, az oktató értékeli érdemjegyekkel az alkotásokat!</i></p>	Élőszó

11. osztály

Tanítási anyag: A beszédművek klasszikus felosztása és a beszédfajták

Óratípus: Új ismereteket feldolgozó óra

Célok:

- *oktatási cél:* értse a tanuló a beszédművek fajtái közötti különbségeket és tudja saját szavaival megfogalmazni működésüknek mikéntjét
- *képzési cél:* tudja megkülönböztetni a tanuló, hogy milyen szituáció milyen beszédfajta igényel
- *nevelési cél:* ismerje fel a tanuló a jól működő rendszerekben rejlő utánozhatatlan hatást, lássa be, értse meg, hogy nem csak nyelv szempontjából fontos a rendszer

Taneszközök: tankönyv, kivetítő

Az óra menete

Tartalmi rész	Módszer
I. Szervezés Köszönés, jelentés	Élőszó
II. Aktualizálás/Motiváció Az idők folyamán sokat változott a szónoklattan tudománya. a mai közéleti szóbeli műfajok közül az előadói stílus a nagyhagyományú szónoki stílusra épül, csak napjainkban a hatásosság forrása nem az irodalmi retorika, hanem a világosan megformált mondanivaló. A szónoklat célja mindig a kommunikáció helyzetének megfelelő: lehet ismeretet közlő, megértést szolgáló, felhívó, meggyőző, érzelmileg ösztönző, hangulati hatást keltő. A szónoklat hangnemét a közönség, az alkalom, a tárgy és az előadó személyisége határozza meg. A klasszikus retorika ennek megfelelően 3 beszédfajta használt: törvényszéki beszédet, tanácskozó beszéde, valamint az ünnepi alkalom szónoklatait.	Élőszó
III. Új ismeretanyag átadása <i>Indukciós anyag</i>	

Képek kivetítése különféle beszédhelyzetekben felszólaló személyekről. A kivetítés közben arra kéri az oktató a diákokat, hogy helyezték el szituációban a képen látható eseményt.

A képek szituációba helyezése során előrevetül a három klasszikus téma.

Dátum és téma (A beszédművek klasszikus felosztása és a beszédfajták) beíratása a füzetbe

A RETORIKA SZEREPE

1) Kapcsolatteremtés: hallgatóság megszólítása, jóindulat megnyerése.

2) Kapcsolattartás: a szónok beszéd közben kérdéseket tehet föl a hallgatóságnak, visszajelzést is kérhet azzal, hogy értik-e a mondanivalóját vagy egyet értenek-e vele.

3) Kapcsolatzárás: összegzés, elköszönés, elbúcsúzás. Megköszöni a figyelmet, a jóindulatot. Kijelöli a célokat amennyiben a hallgatóság egyetértését megnyerte.

A beszédművek klasszikus felosztása

A klasszikus retorika a beszéd tárgy, azaz ügy (causa- latin) és a hallgatóság (corona- latin) szerint gyakorlati vagy művészi szónoklatokat különböztet meg. A hallgatóság is ennek megfelelően 2 szerepben lehetett: vagy ítélező (kritész –latin) vagy szemlélő/gyönyörködtető (theoros- latin).

A beszédfajták felosztása

Törvényszéki beszéd (genus iudiciae), amely lehet vádbeszéd (accusatio) vagy védőbeszéd (defensio). Mindig egy múltbeli eseményre vonatkozik; a hallgatóság egy megtörtént dologról, eseményről alkot ítéletet, foglal állást mellette vagy ellene. A törvényszéki beszéd célja, hogy jogos- e vagy jogtalan, ami volt, ami megtörtént, illetve bűnös-e vagy nem bűnös, aki megcselekedte.

Tanácskozó/tanácsadó beszéd (genus deliberativum), amely lehet rábeszélés (suasio) és lebeszélés (desuasio). Mindig a jövőre

Élőszó

vonatkozik, célja a hallgatóság rábeszélése vagy lebeszélése valamiről, ami a jövőben fog megtörténni vagy történhetne meg a hallgatóság döntésének függvényében. A tanácsadó beszéd célja, hogy bemutassa, hasznos-e vagy káros, ami lesz.

Bemutató beszéd (genus demonstrativum), amely lehet dicséret (laudatio) vagy gúnyolás (vituperatio). Ez a beszéd fajta a jelenre vonatkozik, célja pusztán a gyönyörködtetés, az esztétikai élmény, vagyis, hogy tetszik-e vagy nem, szép vagy rút, ami van.

A klasszikus beszédek után videók segítségével tudatosítjuk a diákokban, miről is van szó.

A JÓ SZÓNOK FELADATAI, TULAJDONSÁGAI

tisztesség, alapos jártasság a témában, rögtönző képesség, nagy szókincs, állhatatosság, önuralom, fegyelmezettség, szerkesztőkészség, stílusérzék, emlékezőtehetség, előadókészség.

A SZÓNOK HATÁSKELTŐ ESZKÖZEI (költői eszközök)

Megszólítás, felszólítás, költői kérdés, metafora, hasonlat, megszemélyesítés, ismétlés, felsorolás, halmozás, fokozás, túlzás, sejtetés, késleltetés, a várákozás fokozása.

A SZÓNOK FELADATAI

1) Anyaggyűjtés

2) Az anyag elrendezése, a szöveg megfogalmazása, kidolgozása

3) Az előadásmód megtervezése

4) A szöveg memorizálása

5) A szöveg előadása

A SZÓNOKLÁS CÉLJA

1) Felhívás: a szónok első számú célja, hogy a hallgatóságot valamire ösztönözze.

2) Tájékoztatás: információ közlés (hatásos felhívás).

3) Kifejezés: érzelmek kifejezése. Az érzelmek kifejezése, fontossá teszi a hallgatóság érzelmeit.

<p>4) Gyönyörködtetés: esztétikai funkció. Minden, nagyobb nyilvánosságnak szánt előadás fontos része a költői eszközök használata.</p> <p>Természetesen az előadás fajtája válogatja, hogy a négy felsorolt funkció közül, melyik, milyen hangsúlyt kap.</p>	
<p>IV. Begyakorlás</p> <p>1. Történelmi és kultúrtörténeti ismereteiteket segítségül hívva képzeljétek el és nevezetek meg olyan szituációkat a múltból, amelyekhez hagyományosan köthetők a tanult beszédfajták!</p> <p>2. Soroljátok be az alábbi szituációkban elhangzott beszédek a tanult beszédfajták közé!</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobó István lelkesítő beszéde az egri várvédőkhöz. - Illyés Gyula gyászbeszéde Babits ravatala felett - Egy galériavezető beszéde egy kiállítás megnyitóján - Laudatio a Nobel- díj átadáson - Egy politikus kampányzáró beszéde a város főterén <p>3. Egyéni feladat. Készítsetek megszólításokat mindhárom beszédfajta típusaihoz. Legalább két megszólítást írjatok minden fajtához!</p> <p>4. Utazóügynökök vagytok. találjatok ki egy lehetetlen szerkezetet és próbáljátok meggyőzni a hallgatóságot az általatok forgalmazott termék szükségességéről! Egyénileg dolgozzatok!</p> <p>5. Osztódjon két csoportra az osztály! Az osztály első fele azzal vádolja meg a helyi szupermarketet a bíróság előtt, hogy lejárt élelmiszereket árusítanak. Az osztály másik fele pedig védőügyvéd szerepében szónokol. A feladat tehát az első csoport számára egy vádbeszéd, a második csoport számára pedig egy védőbeszéd megírása. Meghatározott időn belül el kell készülnie a pár (10) mondatos szövegnek. Fontos a csapatmunka! Mindkét</p>	<p>Szerepjáték</p>

<p>csoportból ki kell választani egy szószólót, aki az egész csapat akaratát, vád- vagy védőbeszédét a bíróság elé tárja!</p> <p>6. Alkossatok csapatokat (a csoport létszámától függően 2 vagy 3 csapat)! Írjatok lelkesítő beszédet a vizsgaidőszak sikeres átvészelése érdekében! Fontos a csapatmunka! Mindkét csoportból ki kell választani egy szószólót, aki az egész csapat akaratát, vád- vagy védőbeszédét a bíróság elé tárja!</p> <p>Plusz feladatok a tankönyvből:</p>	
<p>V. Összegzés</p> <p>Beszélg a retorika szerepéről!</p> <p>Fogalmazd meg saját szavaiddal a törvényszéki beszéd/tanácsadó beszéd/bemutató beszéd sajátosságait!</p>	Élőszó
<p>VI. Házi feladat</p> <p>1. Válassz egy általad kedvelt beszédet! Elemezd az alapján, hogy milyen hatáskeltő eszközöket (költői eszközöket) használt a szónok! Használhatsz a feladat megoldásához internetet!</p> <p>2. Írj beszédet a klasszikus beszéd fajták bármelyikének stílusában!</p>	Élőszó

3. Órán kívüli foglalkozás tervezete

5. osztály

Vetélkedő a nyelvi stílusokból

Negyvenöt percet vesz igénybe az órán kívüli foglalkozás. Négy öt-hat fős csoportra osztom az osztályt. Öt kreativitást igénylő szituációs játékot kell megoldaniuk. Hatvan pontot lehet elérni a vetélkedőn.

Feladatok:

4. csoport

1. A kutya és a macska arról beszélgetnek, hogy miért nem barátok. Találjatok ki egy okot, ami kiváltotta a haragot. A kutya az idősebb, a szituáció eljátszásánál figyeljete a megszólításokra! Írjatok le a párbeszédet, aztán adjátok elő! Törekedjete a szórakoztató megoldásra! (15 pont)

2. Írjatok verset a szépirodalmi stílusról a következő szavakat alkalmazva: angolkeringő, cammog, töltött káposzta, harangozó! (15 pont)

3. Fogalmazzátok meg egy tudományos lexikon számára, mi a madárijesztő! (5 pont)

4. Készítsetek interjút a kis herceggel, szabadon megválaszthatjátok, miről kérdezitek! (15 pont)

5. Nagyon szeretnétek egy számítógépet az osztályotokba, írjatok ez ügyben kérvényt az igazgatónak! (10 pont)

5. csoport

1. Írjatok egy levelet Jack Sparrow kalózkaptánynak, melyben jelentkeztek a Fekete Gyöngy legénységébe. Fogalmazzátok meg azt is, miért lenne belőletek kiváló kalóz! Figyeljete oda a megszólításokra és a kifejező felolvasásra! Törekedjete a szórakoztató megoldásra! (15 pont)

2. Írjatok verset a szépirodalmi stílusról a következő szavakat alkalmazva: világítótorony, fecseg, hóember, pókhálós! (15 pont)

3. Fogalmazzátok meg egy tudományos lexikon számára, mi az egérlyuk! (5 pont)

4. Írjatok cikket János Vitéz egyik kalandjáról, szabadon megválaszthatjátok melyikről! (15 pont)

5. Nagyon szeretnétek egy kivetítőt az osztályotokba, írjatok ez ügyben kérvényt az igazgatónak! (10 pont)

6. csoport

1. Írjatok egy email-t a következő email címre: albusdumbledore@roxfort.com Albus Dumbledore-nak, melyben jelentkezni szeretnétek a Roxfort Varázsló és Boszorkányképző Szakiskolába! Próbáljátok meg igazolni, hogy nem vagytok muglik, írjátok le, milyen képességeitek vannak! Törekedjete a kifejező felolvasásra és a humoros megoldásra! (15 pont)

2. Írjatok verset a szépirodalmi stílusról a következő szavakat alkalmazva: barázdabillegető, cirógat, poroltó, mesebeli! (15 pont)

3. Fogalmazzátok meg egy tudományos lexikon számára, mi a hangyaboly! (5 pont)

4. Készítsetek cikket egy internetes honlapra a Négyszögletű Kerek Erdő egyik lakójáról, szabadon megválaszthatjátok, melyikről! (15 pont)

5. Nagyon szeretnétek, ha az osztály rendelkezne egy interaktív táblával, írjatok ez ügyben kérvényt az igazgatónak! (10 pont)

7. csoport

1. A kiskakas üzenetet ír a török császárnak facebook-on az őt ért sérelmekről. Fogalmazzátok meg a császár válaszát és az internetes párbeszéd folytatását, mindaddig, míg egyezsége nem jutnak! Törekedjete a humoros megoldásra, a helyes megszólításokra és a kifejező felolvasásra! (15 pont)

2. Írjatok verset a szépirodalmi stílusról a következő szavakat alkalmazva: sétapálca, kalapál, virágcserép, bámulatos! (15 pont)

3. Fogalmazzátok meg egy tudományos lexikon számára, mi az őseember! (5 pont)

4. Számoljátok be az esti híradóban az egyik állatok tanult/ismert Mátyás királyhoz köthető történetről, szabadon megválaszthatjátok, hogy melyikről! (15 pont)

5. Nagyon szeretnétek, ha az osztály elmehetne egy külföldi kirándulásra, írjatok ez ügyben kérvényt az iskola igazgatójának! (10 pont)

V. Összefoglalás

Az előszóbeli nyelvhasználat továbbfejlesztésének lehetőségei drámapedagógiai módszerekkel és szituatív játékokkal az anyanyelv oktatása során olyan témának bizonyult, mellyel érdemes és szükséges foglalkozni. A beszéd tárgyköre rengeteg lehetőséget rejt a művészetpedagógiai módszerek alkalmazására, és nincs jobb tanítómester, mint az életből vett példákra alapuló játékos gyakorlás.

Nagyon fontos lenne, hogy minden oktató magyar tanár áttanulmányozza a beszéd tárgyköréhez tartozó háttér információkat és elméleti tudnivalókat, fokozottan odafigyelve a kárpátaljai sajátosságokra, hiszen csak így lehet maximális felkészültséggel a diákok elé állni a nyelvi kommunikációval kapcsolatos információk közvetítőjeként. Ha oktatóként nem vagyunk teljesen biztosak az átadni kívánt ismeretekben, az semmiképp sem célravezető.

Diplomamunkám elméleti és gyakorlati fejezetének elkészítésekor is igyekeztem szem előtt tartani a drámapedagógia lehetőségei és szituációs játékok alkalmazásának fontosságát, hiszen nincs még egy módszer, amely ennyire közvetlen, spontán módon, szinte észrevehetetlenül fejlesztené a diákok beszédképességét, kommunikatív kompetenciáját és szituatív beszédre való képességét, hozzáadó szemléletben.

A gyakorlati rész általam készített óravázlatok közül volt lehetőségem letesztelni néhányat a Beregszászi Magyar Gimnáziumban valamint a főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézetében. Odafigyeltem arra a begyakorlás szerkesztésekor, hogy minél választékosabban legyenek összeállítva a megjelenítendő szituációk, a gyakorlati feladatok. A diákok nagyon aktívak voltak, bőven volt önként jelentkező, és kreatív megoldások születtek. Nagy meglepetést okozott, mikor szembesültem azzal, hogy ez a módszeregyüttes remek hatást gyakorol a tanulóakra, tudtam, hogy működni fog, de nem számítottam arra, hogy egész végig partnerek lesznek. A jó hangulatú órák bizonyították azt, mennyire hasznos lehet a drámapedagógia gyakorlatba ültetése anyanyelvórán.

A gyakorlati rész feladatainak készítésekor arra törekedtem, hogy a tantervet követve minden témára jusson egy-egy feladat. Igyekeztem esetenként összehangolni a feladatokat az irodalom órán tanultakkal. Az óravázlatok indukciósanyagok is a változatosság jegyében készültek. Mikor elkezdtem kieszelni a feladatokat, nem gondoltam, hogy szinte lehetetlen kiaknázni a szituációs játék alkalmazási lehetőségeit.

Érdekes, érdeemes és megéri ezzel a témával foglalkozni. Az ilyen módszereket alkalmazó oktató nagy segítséget nyújthat a tanuló kommunikációs létrájának fejlesztésében.

VI. Felhasznált irodalom

- A. Jászó Anna szerk. 1995. *A magyar nyelv könyve*. Budapest: Trezor Kiadó.
- Beregszászi Anikó – Csernicskó István 1996. *A magyar nyelv változatai és stílusrétegei a kárpátaljai magyar nyelvtankönyvekben*. In: Csernicskó István és Váradi Tamás szerk. *Kisebbségi magyar iskolai nyelvhasználat*, 29–38. Budapest: Tinta Könyvkiadó és Kiadványszerkesztő Bt.
- Beregszászi Anikó – Csernicskó István 2007/1. *A kárpátaljai magyar nyelvjárások és az iskola: elméleti és módszertani kérdések*. Acta Beregsasiensis
- Beregszászi Anikó 2004. Anyanyelvoktatásunk hatékonyságáról. In: Beregszászi Anikó és Csernicskó István szerk., *Tanulmányok a kárpátaljai magyar nyelvhasználatról*, 79–97. PoliPrint – Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola, Beregszász
- Beregszászi Anikó 2005. A kárpátaljai magyar oktatás és a nyelvi tervezés. In: Huszti Ilona és Koljádzsin Natália szerk. *Nyelv és oktatás a 21. század elején*, 29–35. PoliPrint, Ungvár
- Beregszászi Anikó 2005. Egy tannyelv és sok minden más. In: Kontra Miklós szerk. *Sült galamb? Magyar egyetemi tannyelvpolitika. Konferencia a tannyelvválasztásról Debrecenben, 2004. október 28-31-én*, 183–189. Somorja–Dunaszerdahely: Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum Kiadó
- Beregszászi Anikó 2009. Anyanyelv-oktatás hozzáadó szemléletben: a magyar nyelv tanterv kínálta lehetőségek. In: Karmacsi–Márku szerk.: *Nyelv, identitás és anyanyelvi nevelés a 21. században*. Ungvár, Poliprint
- Beregszászi Anikó 2010. *Magyar nyelv. Stilisztika, 10. osztály*, Csernyivci, „Bukrek”
- Beregszászi Anikó 2011. *Magyar nyelv 11. osztály*, Csernyivci, Bukrek
- Beregszászi Anikó 2012. *A lehetlent lehetni. Tantárgy-pedagógiai útmutató és feladatgyűjtemény az anyanyelv oktatásához a kárpátaljai magyar iskolák 5–9. osztályában*. Budapest: TINTA Könyvkiadó
- Beregszászi Anikó 2012/1. *A nyelvi változatosságnak mint ösztönös nyelvi tapasztalatnak a szerepe a kárpátaljai magyar anyanyelvi oktatásban*. Acta Academiae Beregsasiensis
- Beregszászi Anikó 2014/1. Új témák, változó szemlélet. Az anyanyelvi nevelés új iránya a kárpátaljai magyar középiskolákban. *Anyanyelv-pedagógia*

- Beregszászi Anikó. „Anyanyelvünk peremén” is otthon: a kárpátaljai magyar anyanyelvi nevelés helyzete és céljai. In: Beregszászi Anikó és Hires-László Kornélia szerk. *Meszelt falakon túl. Születésnap-i köszöntő kötet Kótyuk István tiszteletére*, 11–24.
- Beregszászi Anikó–Csernicskó István 2004. A magyar nyelv oktatása a kárpátaljai magyar iskolákban: nyelvészeti, nyelvpedagógiai és nyelvi emberi jogi problémák. In: Beregszászi Anikó –Csernicskó István: *...itt mennyit ér a szó? Írások a kárpátaljai magyarok nyelvhasználatáról*. Ungvár: PoliPrint.
- Beregszászi Anikó–Csernicskó István 2004. A nyelvjárások és a kárpátaljai magyar iskola. In: Beregszászi Anikó –Csernicskó István *...itt mennyit ér a szó? Írások a kárpátaljai magyarok nyelvhasználatáról*. Ungvár: PoliPrint.
- Beregszászi Anikó–Csernicskó István–Orosz Ildikó 2001. *Nyelv, oktatás, politika. Beregszász, Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola*
- Braun Éva – Zékány Krisztina – Kovács Burkus Erzsébet 2013. *Tankönyv az általános oktatási rendszerű tanintézetek 5. osztálya számára*. Львів: Видавництво „Світ”
- Braun Éva – Zékány Krisztina – Kovács Burkus Erzsébet 2014. *Tankönyv az általános oktatási rendszerű tanintézetek 6. osztálya számára*. Львів: Видавництво „Світ”
- Braun Éva – Zékány Krisztina – Kovács Burkus Erzsébet 2015 *Tankönyv az általános oktatási rendszerű tanintézetek 7. osztálya számára*. Львів: Видавництво „Світ”
- Braun László–Csernicskó István–Molnár József 2010. *Magyar anyanyelvű cigányok/romák Kárpátalján*. Poliprint Kft, Ungvár
- Czibere Mária 2008. Az anyanyelvi nevelés és az identitás összefüggései. In: Csernicskó István és Kontra Miklós szerk: *Az Üveghegyen innen. Anyanyelvváltozatok, identitás és a magyar anyanyelvi nevelés*. Ungvár–Beregszász, PoliPrint
- Csernicskó István – Márku Anita szerk. 2007. *Hiába repülsz te akárhová... Segédkönyv a kárpátaljai magyar nyelvjárások tanulmányozásához*. Ungvár, PoliPrint.
- Csernicskó István 2008b. július 28. 5. A nyelvészek társadalmi felelőssége, avagy: néhány érv az anyanyelvi iskola mellett. *KárpátInfo*
- Csernicskó István szerk. 2003. A mi szavunk járása. *Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.
- Csernicskó István szerk. 2010. *Megtart a szó. Hasznosítható ismeretek a kárpátaljai magyar nyelvhasználatról*. Budapest–Beregszász: MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság – Hodinka Antal Intézet.

- Csرنicskó István – Gőncz Lajos 2009 *Tannyelvválasztás a kisebbségi régiókban: útmutató kárpátaljai magyar szülőknek és pedagógusoknak*. A Magyar Köztársaság Miniszterelnöki Hivatala.
- Debreczeni Tibor: *Drámapedagógiai órák*, Kecskeméti Tanárképző Főiskola
- Gal, Susan 1987. Linguistic Repertoire. In: Ammon, U. – Dittmar, N. – K. J. Mattheier eds., *Sociolinguistics. An International Handbook of the Science of Language and Society*. Vol. 1: 286–292. Berlin: Walter de Gruyter
- Irodalom 2005. Kótyuk István és mtsai. *Irodalom 5–12. osztály. Tanterv a magyar tannyelvű iskolák számára*. Csernyivci: Bukrek.
- Jakobson, Roman 1969., *Hang – Jel – Vers*. Budapest: Gondolat Kiadó
- Jonathan Neelands 1994. *Dráma a tanulás szolgálatában*. (Ford.: Szauder Erik.) Magyar Drámapedagógiai Társaság és a Marczibányi Téri Művelődési Központ, Budapest
- Karmacsi Zoltán 2007. *Kétnyelvűség és nyelvelsajátítás*. PoliPrint, Ungvár
- Kontra Miklós 2010. A magyar lingvicizmus és ami körülveszi. In: Kontra Miklós: *Hasznos nyelvészet*. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja
- Kontra Miklós 2010. Felcserélő anyanyelvi nevelés vagy hozzáadó? In: Kontra Miklós: *Hasznos nyelvészet*. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja
- Lakatos Katalin 2009. „A nyelvjárás szép hagyomány” Tanítványaink a nyelvjárásokról. In: Karmacsi- Márku szerk: *Nyelv, identitás és anyanyelvi nevelés a 21. században*. Ungvár, Poliprint
- Lipták Ildikó szerk. 2008. *Tanítási dráma*, Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság
- Magyar nyelv 2005. Kótyuk István és mtsai. *Tanterv a magyar tannyelvű iskolák számára. 5–12. osztály*. Csernyivci: Bukrek.
- Meleg Gábor 2009. „*Játszani is engedd...*” Budapest
- Orosz Ildikó 2004. Anyanyelvi/anyanyelvű oktatás a kárpátaljai magyar szőrványban. In: Beregszászi Anikó–Csernicsskó István szerk. *Tanulmányok a kárpátaljai magyar nyelvhasználatról*. Poliprint, Ungvár
- Perdukné Lator Ilona 2008. *Tankönyv az általános oktatási rendszerű tanintézetek 8. osztálya számára*. Львів: Видавництво „Світ”
- Perdukné Lator Ilona–Braun Éva 2009. *Tankönyv az általános oktatási rendszerű tanintézetek 9. osztálya számára*. Львів: Видавництво „Світ”
- Trudgill, Peter 1997. *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*. Szeged: JGYTF Kiadó

- Trudgill, Peter 2001. A tankönyvek és a nyelvészeti ideológia – szociolingvisztikai nézőpontból. In: Sándor Klára szerk: *Nyelv, nyelvi jogok, oktatás*, Szeged
- Vancsuráné Sárközi Angéla 2011. *Drámapedagógia a tehetséggondozásban*, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Printed in Hungary
- Wardhaugh, Ronald 1995. *Szociolingvisztika*. Budapest: Osiris – Századvég
- www.drama.hu
- www.dramapedagogia.lap.hu

VII. Резюме

Можливості подальшого розвитку звязного мовлення учнів методами драматичної педагогіки і ситуативними іграми у процесі викладання рідної мови, виявилось такою темою, якою насправді стоїть займатися.

Предмет мови приховує безліч можливостей для застосування драма педагогічних методів, і немає кращого учителя, ніж ігри основані на реальних прикладах із життя.

Дуже добре було би, якщо кожен вчитель угорської мови, переглянула би всі теоретичні відомості і всю довідкову інформацію, яка залежить до предмету мови дивлячись на Закарпатські унікальності мовлення, бо тільки так можна із максимальною готовністю вийти на сцену перед учнів в ролі передавачем інформації про мову спілкування. Якщо ми як учитель не зовсім впевнені в тій інформації яку передаєм учням, це в ніякому разі не цілеспрямовано.

Під час написання теоретичної і практичної частини дипломної роботи, я теж намагалася тримати перед очима важливість використання ситуативних ігор і драматично педагогічних методів, тому що немає другого такого метода, яка так прямо і спонтанно, майже непомітно розвивала би навички говоріння, комунікативну компетентність і здатність на ситуаційну комунікацію.

З багатьох планів уроку написаних мною, я мала можливість протестувати декілька у Берегівській Угорській Гімназії і у коледжі ЗУІ ім. Ф.Ракоці II на початку цього навчального року. Під час редагування практики, я дивилася на то як можна багатше були упорядковані відображені ситуації і практичні завдання. Учні були дуже активними, серед них було багато добровольців і в результаті вийшли дуже креативні рішення. Великим сюрпризом була для мене, коли я зіткнулася з тим, що цей набір методів дуже добре впливає на дітей, я знала, що це буде працювати, но не розраховувала на то, що діти до кінця будуть партнерами в цьому. Урок був дуже веселим, метод доказала то, що на уроках рідної мови, наскільки корисними можуть бути ситуативні ігри у практиці.

Уроки хорошого настрою виявили те, наскільки корисними можуть бути драматично педагогічні методи в практичному використанні на уроках рідної мови. Під час написання завдань практичної частини я намагалася на то, щоб при слідуванні навчальної програми, на всі теми вийшло одне-одне завдання. Завдання

я іноді намагалася координувати з вивченими на уроках літератури. Індукційні матеріали плани уроку були зроблені орієнтованим на різноманітність. Коли я почала видумувати завдання, не думала що майже не можливо буде використовувати можливості.